OKRAJNA
ŠTUDIJSKA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX Štev. 68 (2378) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I gr. TRST, petek 20. marca 1953 Cena 20 lir

TRISTRANSKA IZJAVA, KI DAJE POTUHO RIMSKEMU KLEROFASISTIČNEMU IMPERIALIZMU, JE MORALA OSTATI MRTVA ČRKA NA PAPIRJU. FORMALNO JO UPORABLJAJO KOT SVOJE GESLO LE SE FASISTI IN TRŽAŠKI KLERIKALNI ŽUPAN.

ZATO JE SKRAJNI ČAS, DA JO NJENI AVTORJI — TRI VELIKE SILE — KONČNO SE FORMALNO PREKLICEJO!

Za resnično socialistično politiko pri PSDI in PSVG

V uvodniku pred dvema dnevoma o Socialistični internacionali, PSDI in PSVG smo ugotovili nekaj nepobitnih resnic, ki spadajo po našem mnenju med glavne vzroke za omejenost pomena obeh socialističnih strank v italijanskem in tržaškem političnem življenju, pa tudi za težave v njihovih akcijah na zunanjepolitičnem področju. Vendar pa te ugotovitve še ne nudijo celotne slike stanja pri PSDI in PSVG ako ne bi pokazali tudi na drugo stran teh ugotovitev, da taka politika njih voditeljev tako PSDI kot PSVG poraja odpor v samih njihovih vrstah, na katerem lahko rastejo osnove za spremenjeno, pozitivnejšo politiko.

Nikakor ne more biti preneslivo, da posvečamo vprašanju tržaških in italijanskih socialistov toliko prostora. Kljub vsem svojim napakam to socialistično gibanje vendarle združuje, tako pri nas kot v Italiji, precejšnje število delovnih ljudi, ki mislijo, da bodo v socialističnem gibanju in v njegovem programu našli rešitev perečih vprašanj, ki najbolj zadevajo njihovo življenje.

Vendar je očitno, da obstaja razlika med vodstvom teh socialdemokratskih gibanj in med njihovimi pripadniki. Predvsem ko se redko srečamo z voditelji PSVG, je naš delavec v tovarni, na gradbišču ali v delavnici v vsakdanjem stiku s svojim delovnim tovarišem, ki je pripadnik ali simpatizer omenjenih strank. Naš delovni človek ima iste socialne težnje in se bori za iste socialne pravice kot njegovi socialdemokratski tovariši, in oba večkrat skupno, vzporedno s protesti, bodisi s stavkami itd., branita svoje življenjske interese. Težko je tudi reči, koliko ljudi je po znanem razkolu v demokratičnih strankah po zloglasni resoluciji Kominforma šlo med tiste, ki jih obkajno prištevamo med naše nasprotnike. Večkrat smo nasprotovali s popolno gotovostjo, da med pristaši PSVG ali med socialisti — Nennijevci, ni slovenskega človeka, da mednje ni zašel noben Slovenec, ki je bil razočaran in kjer je zakolebal v one vrste, kjer misli, da ni potrebno tako ostre politične borbenosti kot v drugih skupinah. Vendar ta misel gotovo ne drži popolnoma.

Mi smo se mnogo naučili v borbi proti sistemom in metodam kominformizma, vendar se tudi mi večkrat težko otresemo mišljenja, ki ga sa-mi obsojamo, in to posebno v odnosih do onih političnih skupin, ki bi nam morale biti po svojem imenu, če že ne po vsem svojem programu, bližje.

Ni več skrivnost, da se tudi nekateri voditelji tržaškega socializma ne strinjajo z uradno politiko svojih strank, bodisi PSVG, bodisi PSI, — ne govorimo o navadnem članstvu. Zgrešeno bi bilo, ko bi pustili vnemar ta pojav bodisi v nezadovoljnem delu članstva, kakor tudi med člani, ki se, pa četudi s težavami, vendarle borita, da ime socializma ne bi služilo interesom tovarniškov socializma.

Ko bi govorimo o socialistih, ne bo odveč, če omenimo primer angleškega laburizma. Gotovo je da uživa ta med angleškimi socialisti največjo simpatijo. Ko bi pa hoteli narediti primerjavo zadnje laburistične vlade v specifičnem tržaškem vprašanju in še posebej glede odnosa te politike do naših Slovencev v Trstu in naših prvic, bi lahko ugotovili bore malo pozitivnega. Zato bo težko najti kaj, kar bi govorilo v prid angleškim socialističnim politikom v angleških kolonialnih deželah. In vendar polagamo v ta angleški socializem mnogo upanja — in to upravičeno —, da se bo znal ob svojih napakah učiti in najti ono pot, na kateri bi ga mi vsi radi čimprej videli (Seveda pri tem ne smemo pozabiti, da ima ta angleški laburizem na tej poti ložjo nalogo kot tržaška ali italijanska socialna demokracija, ker zajema praktično ves angleški delavski razred in črpa iz njega zagon za čedalje naprednejši razvoj svoje politike).

Zanimivo je stališče kongresa azijskih socialistov do Socialistične internacionale. Azijski socialisti upravičeno kritizirajo imperialistične aspekte politike strank, ki tvorijo del internacionale, prav zato, ker se te stranke ne borijo proti imperialistični politiki svojih držav do azijskih narodov. Vendar pa si azijski socialisti v prvi vrsti prizadevajo prepričati evropske socialiste, da morajo zavzeti pravo stališče do narodnostne enakopravnosti, brez katere ni socializma.

Zato je tudi naša naloga, da prepričamo vse stranke, ki nosijo socialistično ime, da se morajo res zavzemati tudi za našo enakopravnost, brez katere ni socializma tu pri nas in nikjer v svetu. Zato moramo spremljati in pozitivno oceniti vse tiste manifestacije, bodisi v vodstvu ali med članstvom raznih socialističnih strank tu pri nas kot tudi v Italiji, ki kažejo na začetek razumevanja, da njihova dosedanja politika ni bila pozitivna in socialistična. V teh manifestacijah je zarodek nove, pozitivnejše in bolj socialistične politike in dolžnost vseh iskrenih socialistov je, da jim na ta ali na oni način pripomorejo do uspeha.

F. S.

Uspešen zaključek razgovorov predsednika Tita v Londonu

Maršal Tito je izjavil, da je bilo doseženo soglasje o načinu, kako naj se ohrani mir v svetu - Danes bo o razgovorih izdano uradno poročilo

LONDON, 19. — Maršal Tito je sinoči dal televizijski intervju znanemu komentatorju londonskega radia *Chesterju Wilmotu*, piscu knjige *«Borba za Evropo»* O svojih vtisih v Veliki Britaniji je maršal Tito dejal naslednje:

«Glavni vtis, ki ga bom odnesel v Jugoslavijo, je ugotovitev, da sem povsod naletel na prijateljska čustva britanskega ljudstva do mene, to je do vseh narodov Jugoslavije».

Na prošnjo, da bi pred svojim odhodom naslovil posebno poslanico na britanski narod, je maršal Tito dejal:

«Želel bi povedati, da po ugotovitvi teh simpatij sodim, da bo sodelovanje med narodi Velike Britanije in Jugoslavije trajno in zelo koristno za nadaljnjo poglobitev odnosov med obema državama kakor tudi za ohranitev miru v tem delu sveta».

Iz pisanja današnjega londonskega tiska je razvidno, da so zaradi obiska maršala Tita prišli vsi drugi svetovni dogodki na drugo mesto. Vsa poročila o maršalu Titu v londonskemu tisku poživljajo številne slike njegovih obiskov.

Večina listov priočbuje danes fotografske posnetke z obiska maršala Tita na letališču Duford v bližini Londona in opisuje, kako je prišlo do letalske nesreče. «Times» piše, da je maršal Tito, ko je videl letalsko nesrečo, vstal ter kot vojak počastil oba pilota, ki sta se ubila. List poudarja, da je maršal Tito, ko je videl zbiranja oblakov, dejal, naj opustijo letalsko parado, toda prepričali so ga, da se kljub temu revija lahko začne. List piše, da je maršal Tito zaradi te nesreče izrazil britanskemu ministrstvu za letalstvo sožalje zaradi smrti dveh letalcev. Tudi vsi ostali listi kakor «Daily Telegraph» in «Daily Herald», obširno poročajo na prvi strani o tretjem dnevu bivanja maršala Tita v Veliki Britaniji.

Danes so se končali jugoslovansko - britanski razgovori, pri katerih so med drugim sodelovali maršal Tito, državni tajnik Koča Popovič, podtajnik Aleš Bebler, veleposlanik Vladimir Velebit, vojaški ataše v Veliki Britaniji generalpodpolkovnik Oreščanin, od Angležev pa predsednik vlade Churchill, zunanji minister Eden, obrambni minister Alexander in britanski veleposlanik v Jugoslaviji Ivo Mallet. Med razgovori so izmenjali mnenja o najvažnejših mednarodnih dogodkih. Kakor poročajo iz Londona, so razgovori potekali v zelo prijateljskem ozračju in v največjem zadovoljstvu obeh strank. O teh razgovorih je maršal Tito dal danes jugoslovanskim novinarjem naslednjo izjavo:

«Danes smo razpravljali o splošnem položaju v svetu, še posebno pa o vprašanju obrambe pred napadalnostjo. V največjem soglasju smo prišli do istih zaključkov, in sicer o tem kako je treba ohraniti mir v svetu».

Jutri bodo objavili skupno poročilo o razgovorih. Koča Popovič pa bo imel jutri popoldne tiskovno konferenco, na kateri bo o razgovorih v imenu jugoslovanske vlade dal izjavo.

Današnji ameriški listi še nadalje objavljajo razna poročila in komentarje o Titovem obisku v Veliki Britaniji. Po pisanju «New York Post» so Angleži izkazali maršalu Titu velike časti, kakršnih je bil le malokdo deležen. Bostonski list «Christian Sience Monitor» prav tako poudarja, da je prebivalstvo Velike Britanije nad vse prijateljsko in toplo pozdravilo maršalov obisk v Angliji. Večina listov jugoslovanskih izseljencev v Združenih državah v svojih uvodnikih toplo pozdravlja obisk maršala Tita v Londonu. «Novi list», pravi, da je to velik mednarodni dogodek, ki predstavlja nadaljnji korak na poti utrditve svetovnega miru.

Predsednik jugoslovanske republike maršal Tito je priredil danes ob 13. uri v prostorih jugoslovanskega poslaništva v Londonu svečano kosilo na čast uglednih britanskih osebnosti. Od Angležev so se kosila udeležili predsednik vlade Churchill, zunanji minister Eden, finančni minister Butler, obrambni minister lord Alexander, vodja opozicije Attlee, notranji minister Maxwell Fyfe in številne druge osebnosti. Kosilu je prisostvoval tudi britanski veleposlanik v Jugoslaviji Ivo Mallet. Od Jugoslovanov pa maršal Tito, Koča Popovič, Aleš Bebler, Vladimir Velebit, Sloven Smodlaka, generalmajorja Železj in Sumonja in drugi.

Po kosilu je maršal Tito v jugoslovanskem veleposlaništvu sprejel zastopnike mladinske organizacije *«Svet za vzgojo svetovnih državljanov»*, ki so mu izročili dva čeka po 56 funtov za učence kragujevških šol. Ta znesek so angleški učenci zbrali med seboj, da bi ga darovali dijakom Kragujevca za njihovo junaško zadržanje med vojno.

Maršal Tito se je v angleškem jeziku zahvalil angleškim dijakom in izjavil, da bo njihove pozdrave in darila izročil otrokom Kragujevca. Za tem jih je pogostil in obdaril. Delegati so nato obvestili predsednika Tita, da nameravajo letos poslati 30 svojih članov do 15. leta starosti na taborjenje v Jugoslavijo. Maršal Tito je pozdravil njihovo pobudo in izrazil upanje, da bodo skupaj z jugoslovanskimi otroki preživeli prijetne počitnice.

Zatem je maršal Tito sprejel otroke jugoslovanskih uslužbencev v Londonu, jih obdaril in se razgovarjal z njimi okrog četrt ure.

Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popovič je na povabilo interparlamentarne unije britanskega parlamenta danes popoldne obrazložil stališče jugoslovanske zunanje politike in odgovarjal na vprašanja članov Unije. Po končani konferenci se je K. Popovič udeležil čajanke.

Kakor poroča agencija «United Press», je Popovič med drugim izjavil, da je «Jugoslavija pripravljena razpravljati z Italijo: Ponovni dokaz te volje za sodelovanje beograjske vlade je lahko ugotoviti iz nedavne sklenitve balkanskega pakta, ki predvideva možnost udeležbe tudi drugih držav. Toda sedaj je vrsta na Italiji, da napravi prvo potezo glede Trsta».

Nocoj je predsednik republike s svojim spremstvom prisostvoval baletni suiti *«Labodje jezero»* v Covent. Gardenu.

Nova brezplodna seja za imenovanje tajnika OZN

Pred predložitvijo novih kandidatov? · Sovjetsko stališče glede razorožitve nespremenjeno - Ameriški zdravniki zahtevajo preiskavo o obtožbi proti sovjetskim zdravnikom

NEW YORK, 19. — Dobro obveščeni krogi so nocoj javili, da je Sovjetska zveza predlagala gospo Pandit za glavno tajnico OZN. Sovjetski delegat je predlagal, naj se o tem takoj glasuje.

NEW YORK, 19. — Varnostni svet se je nocoj sestal, da nadaljuje razpravljanje o izvolitvi novega glavnega tajnika OZN. Seja je bila tajna.

Kakor se je izvedelo, je indijska delegatka gospa Pandit baje poluradno sporočila, da namerava umakniti svojo kandidaturo. V krogih OZN dajejo razumeti, da so Rusi baje prigovarjali južnoameriškim delegacijam, naj predlagajo kakega kandidata iz Južne Amerike, kar pomeni, da Sovjetska zveza ne bi postavila veta. Vendar pa so sovjetski delegati dali razumeti, da bi radi videli, da ta kandidat ne bi bil ne Padilla Nervo ne Zuleta Angel.

Politični odbor je danes nadaljeval razpravljanje o razorožitvi in o prepovedi atomskega orožja. Prvi je govoril britanski delegat Sir Gladwyn Jebb, ki je dejal, da če hoče sovjetski ministrski predsednik Malenkov izvajati napovedane mirovne namene lahko izkoristi to priliko pri sedanji razpravi o razorožitvi, glede katere je Sovjetska zveza vedno zavzemala obstrukcionistično stališče.

Podobno izjavo je podal že včeraj ameriški delegat Ernest Gross in danes je sovjetski delegat Zorin zatrjeval, da je namen vseh sovjetskih predlogov glede razorožitve okrepitev miru. Pripomnil je, da namerava sovjetska vlada ostati pri stavljenih predlogih, ter je ponovil izjave Malenkova, da želi Sovjetska zveza živeti v miru z vsemi ostalimi državami.

Dalje je Zorin dejal, da ameriška politika ni v skladu z željo miru, ki jo izraža **predstavnik vlade v Washingtonu.**

Na koncu je sovjetski delegat ostro napadel **«ameriško** napadalno politiko oboroževanja, ki zadeva ob odpor narodov držav atlantskega bloka.» Na koncu je Zorin zopet govoril o predlaganem paktu med petimi velesilami in o sovjetskem razorožitvenem načrtu kot o edini učinkoviti poti do miru.

Ko je Zorin zaključil svoj govor, je bila seja odložena na jutri zjutraj.

Včeraj so izročili glavnemu tajniku Trygve Lieu spomenico 120 ameriških zdravnikov, ki zahtevajo nepristransko mednarodno preiskavo obtožb, zaradi katerih bo v Moskvi usodna razprava proti devetim sovjetskim zdravnikom.

Spomenica navaja med drugim, da bo v kratkem stalo pred sodiščem v Moskvi 9 odličnih sovjetskih zdravnikov zaradi obtožbe umora in poskušanega umora. Obtožujejo jih zvez z ameriško židovsko podporno organizacijo, ki jo moskovski tisk označuje za orodje ameriškega imperializma. V skladu z do sedaj znanimi primeri je pričakovati, da bodo ti zdravniki pred sodiščem priznali svojo «krivdo», ki jo hoče Kremelj izrabiti za razne svoje namene. S tem pa bo prizadeta tudi čast in morala zdravniškega poklica. Spomenica navaja na koncu, da podpisani zdravniki zahtevajo od Združenih narodov takojšnjo ustanovitev nepristranskega mednarodnega odbora, ki naj preišče obtožbe.

Spomenico so podpisali znani zdravniki, med katerimi so tudi Nobelovi nagrajenci, iz 32 ameriški mest, 120 po številu.

Glavno tajništvo OZN poroča, da so na poziv Organizacija ZN za prehrano in poljedelstvo (FAO) štiri države — in sicer Kambodža, Francija, Jordanija in ZDA obljubile Jugoslaviji pomoč, da bi ji tako pomagale odvrniti pomanjkanje v prehrani, ki grozi zaradi lanske suše.

VEČ STO MRTVIH V TURČIJI zaradi izredno močnega potresa

Neuradne vesti govorijo o 800 mrtvih - Na stotine hiš porušenih - 65 potresnih sunkov - Tudi na nekaterih Egejskih otokih so čutili potresne sunke

ANKARA, 19. — Ankarski radio, je nocoj pozno javil, da je zaradi potresa, ki je preteklo noč prizadel zahodno in centralno Trakijo in Anatolijo, zgubilo življenje samo v okraju Balikesir 500 oseb. Neuradne vesti pa govorijo o 800 mrtvih in o skoraj enakem številu ranjenih.

Danes so zabeležili v zahodni Turčiji pet novih potresnih sunkov, od katerih so bili trije izredno močni. Ni še znano, ali so novi sunki terjali nove človeške žrtve. Vseh potresnih sunkov je bilo od 21. ure sinoči skupaj 65.

Predsednik Turčije Bajar in notranji minister sta danes odpotovala iz Ankare v prizadete kraje.

Seizmografska postaja v Strassburgu je javila, da gre za enega najmočnejših potresov v zadnjih 50 letih. Tresljaji, ki so jih zabeležili na več ko 2 000 kilometrov razdalje, so pokvarili dva seizmografa.

Najbolj prizadeto je mesto Gonen, kjer je bilo nad 400 mrtvih in na stotine ranjenih. V središču Gonena se je porušilo na stotine hiš. Reševalne skupine iščejo žrtve med ruševinami hiš. To mesto je približno 400 kilometrov južno od Istanbula v zahodni Turčiji.

Turčija je bila že večkrat žrtev potresa. Leta 1935 je zaradi močnega potresa zgubilo življenje 450 oseb. Leta 1940 je na podlagi neuradnih podatkov zgubilo življenje nad 23.000 oseb, leta 1941 pa 500 oseb. Močni potresi so bili tudi leta 1942, 1943, 1944 in 1951.

Potresne sunke so čutili tudi na nekaterih Egejskih otokih. Prav tako javljajo, da so zabeležili močne potresne sunke na otokih Trinidad in Surinam v Srednji Ameriki, kjer pa ni bilo človeških žrtev.

Brosio se je vrnil v London

LONDON, 19. — Italijanski veleposlanik v Angliji Brosio, ki je prejšnjo soboto nujno od potoval v Rim na posvetovanje, se je danes popoldne z letalom vrnil v London.

Eisenhowerjeva tiskovna konferenca

WASHINGTON, 19. — Na svoji tedenski tiskovni konferenci je predsednik Eisenhower med drugim izjavil, da bodo ZDA vedno pripravljene napraviti vsaj polovico poti, da najdejo resnični mir s Sovjetsko zvezo», in bodo napravile vse, kar je človeško mogoče, da dosežejo uspehe v tem smislu. Predsednik je dalje izjavil, da bodo v Washingtonu sprejeli sovjetske mirovne ponudbe z zadoščenjem, ki bo sorazmerno z njihovo stopnjo iskrenosti, in vsakikrat ko bo nasprotnik izjavil «pozabimo preteklost in začnimo znova», bodo ZDA pripravljene pozabiti preteklost, proučiti sedanjost in pripravljati prihodnost.

Nekemu časnikarju, ki ga je vrašal, ali se mu zdi umestno, kakor je bilo predlagano, da bi Sovjetsko zvezo obsodili kot napadalko na Koreji in da bi proti njej zavzeli bolj odločno stališče, je Eisenhower odgovoril, da za sedaj noče za nobeno ceno napraviti kaj takega, kar bi se zdelo nepotrebno izzivanje.

Neki ameriški časnikar je pripomnil, da je Eisenhower na svojih tiskovnih konferencah stavil Sovjetski zvezi mirovne ponudbe in ga je vprašal, ali je dobil kak odgovor Eisenhower je izjavil, da ni dobil nobenega jasnega sporočila od Kremlja razen informacij objavljenih v tisku. «Diplomatske poti — je dodal — so vedno odprte za vsak konkreten predlog in če se bodo Rusi odločili staviti predloge, bodo ti z naklonjenostjo sprejeti in proučeni».

O zadnjih napadih sovjetskih letal na zavezniška letala v Nemčiji je predsednik izjavil, da so ti incidenti skrajno resni, da pa on ne gleda nanje v zvezi s spremembo vlade v Sovjetski zvezi. Dodal je, da ni ameriška vlada opazila nobene spremembe stališča ali namenov Kremlja.

Več časnikarjev ga je nato vpraševala o vojaškem proračunu in so pri tem omenili informacije, češ da bodo nekateri izvedenci priporočali zmanjšanje oboroževalnih stroškov, medtem ko baje predlagajo drugi povečanje teh izdatkov za 10 do 25 milijard. Predsednik je odgovoril, da je nemogoče znižati vojaški proračun, in je dodal.

Na drugo vprašanje je Eisenhower dejal, da je Charles Bohlen najbolj kvalificiran človek za mesto ameriškega poslanika v Moskvi.

VELIK UGLED JUGOSLAVIJE dokazuje veličastni sprejem v Londonu

«Borba» o varnostnih ukrepih Scotland Yarda - Univerzitetni profesor Čulinovič o ničevosti protijugoslovanske gonje Vatikana

Obsojanje dajanja potuhe neofašistom

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 19. — Obisk predsednika republike maršala Tita v Veliki Britaniji se bliža koncu. Čez dva dni bo maršal Tito odpotoval iz Londona v domovino. Delovno ljudstvo Jugoslavie z nestrpnostjo pričakuje njegovo vrnitev, ker je navajeno, da ga ima v svoji sredi. Njegova odsotnost je ponovno dokazala, kako je delovno ljudstvo Jugoslavije navezano na svojega voditelja. Redko kdaj je bilo v Beogradu toliko zanimanja za časopise kot te dni. Pred mnogimi časopisnimi kioski stoje že v zgodnjih jutranjih urah vrste ljudi, da bi kupili liste. Delovni ljudje, ki zgodaj zjutraj gredo na delo, kar na ulicah prebirajo časopise. Vsem brez razlike, celo tistim posameznikom zastarelega mišljenja, je na obrazih čitati neprikrito zadovoljstvo, ko prebirajo zlasti komentarje inozemskih časopisov o pomenu obiska maršala Tita v Londonu. Vsi so ponosni, da so državljani nove Jugoslavije, ki po zaslugi maršala Tita uživa tak ugled.

«V mednarodnih odnosih — poudarja v nocojšnji *«Borbi»* profesor zagrebške univerze *dr. Ferdo Culinovič* — predstavlja londonski sprejem novo veliko zmago Jugoslavije in poraz tistih elementov, ki so delali in ki še danes delajo proti njej. Kako bedni so — poudarja dr. Culinovič — vatikanski poskusi v primerjavi z veličastnim sprejemom v Londonu. Zaman so napori Kremlja da zmanjša vtis londonskega sprejema. Svet, ki se bori za ohranitev miru, ve, koga slavi in v čigavo miroljubnost lahko veruje. Tito je zmerom dokazal, da je borec za mir in človek, kateremu pripada posebno mesto v zgodovini človečanstva.»

Tudi nocojšnji beograjski tisk objavlja obširna poročila o bivanju maršala Tita v Veliki Britaniji in na najvidnejših mestih objavlja poročila o današnjih razgovorih med Titom in Churchillom. Tisk poudarja, da so ti razgovori potekali v največjem soglasju in da so bili doseženi enotni pogledi glede obrambe miru v Evropi.

Dopisnik «Borbe» poudarja v svojem poročilu iz Londona, da je več na inozemskih novinarjev, ki so se zbrali v Londonu, mišljenja, da je Tito danes najinteresantnejša osebnost, ki je po vojni obiskala London. To potrjuje ne samo pisanje londonskih časopisov, temveč tudi prisrčen sprejem, ki ga je sicer hladno britansko ljudstvo priredilo maršalu Titu. Dopisnik «Borbe» poudarja, da bi bil ta sprejem še mnogo bolj impozanten, če ne bi Scotland Yard podvzel tako povečanih varnostnih ukrepov, ki so verjetno popolnoma razumljivi zaradi dejstva, da je maršal Tito trn v peti kominformistom in raznim drugim fašističnim elementom.

Nocojšnje beograjsko časopisje komentira s tem v zvezi poročila BBC v hrvaš em jeziku, ki je v svojih poročilih nekoliko tendenciozno poročal o teh ukrepih. BBC je namreč poročal da Tita spremljajo oklepni avtomobili. «Mi v Jugoslaviji ne vemo — poudarja nocojšnja «Borba» — kakšne avtomobile so dali na razpolago tov. Titu, toda zelo dobro vemo, da se po naši državi ne vozi v oklepnih avtomobilih.» «Borba» nadalje poudarja, da je zavarovanje tujih državnikov normalen pojav v vsaki državi. Tako so Amerikanci celo na nekem zasedanju OZN v New Yorku poostrili varnostne ukrepe za zavarovanje britanskega ministra Bevina.

«Tita v Londonu ni zavarovala UDB, zaključuje «Borba» — niti jugoslovanska milica, temveč Scotland Yard. Če je to storil sloviti Scotland Yard v svoji skrbi, da zavaruje Tita, vodeč pri tem računa o kominformistih, pristaših fašista Mosleya in jugoslovanskih emigrantov, potem ni to stvar Jugoslavije, temveč Scotland Yarda in BBC.»

B. B.

(Od našega dopisnika)

LJUBLJANA, 19. — Politični krogi in javnost Slovenije budno spremljajo vesti o izzivalnih izpadih in pripravah fašističnih elementov za proslavo obletnice tristranske izjave o Trstu. Slovenska javnost ogorčeno obsoja namene fašistov in iredentistov, ki jih pošiljajo iz Italije v Trst, in tiste tržaške italijanske kroge, ki podpirajo to akcijo. Eksplozija bombe v Trstu in drugi izpadi kažejo, da bi hoteli tudi letos fašistični elementi izkoristiti 20. marec za protijugoslovansko gonjo. Slovenska javnost obsoja v zvezi s tem tudi vlada joče kroge v Italiji, ki daje jo podporo iredentistom in neofašistom v njihovih protijugoslovanskih izpadih.

Gottwaldov pogreb

Gottwaldov zasebni dnevnik izginil?

PRAGA, 19. — Danes je bil v Pragi pogreb umrlega predsednika ČSR Klementa Gottwalda. Pokopali so ga v mavzoleju Jana Žižke, češkega narodnega junaka iz husitskih vojn. Na pogrebu je poleg Zapotockega govoril tudi sovjetski maršal Bulganin, čeprav sicer ni navada, da bi na pogrebih državnih poglavarjev govorili tuji predstavniki. Satelitske države so poslale samo drugovrstne predstavnike.

Londonski list «Daily Sketch» zatrjuje danes, da je po Gottwaldovi smrti izginil njegov zasebni dnevnik, v katerem so med drugim popisana tudi vsa njegova pogajanja z Moskvo, in sicer tako, kot so dejansko potekala. Kot poroča londonski list, je češkoslovaška policija uvedla obširno preiskavo, ker se boji, da je dnevnik prišel v zahodne roke. Policija je izvedla preiskave pri Gottwaldovih prijateljih in sodelavcih in zaslišala več sto oseb. Vendar dnevnika doslej niso našli. Gottwaldov dnevnik je izginil iz njegove osebne varnostne blagajne, vendar so to ugotovili šele po njegovi smrti.

List zatrjuje tudi, da so po smrti predsednika Gottwalda aretirali dvanajst pokrajinskih sekretarjev KP ČSR, medtem ko se znani voditelj KP ČSR Franz Honner ni vrnil iz Moskve, kjer je prisostvoval Stalinovemu pogrebu.

V Bonnu ratificirali pariško in bonnsko pogodbo

Zahodna Nemčija zahteva zdaj sprejem v atlantski pakt - Dodatni protokoli za Bonn ne bodo obvezni, če jih ne bo potrdil Bundestag

BONN, 19. — Zahodnonemški zvezni parlament je danes ratificiral bonnske pogodbene sporazume med Zahodno Nemčijo in tremi zahodnimi velesilami ter pogodbo o ustanovitvi evropske vojske. Nemško-zavezniški pogodbeni sporazumi, ki vračajo zahodnonemški zvezni republiki skoraj vso njeno suverenost, puščajo nekatere pravice še vedno zavezniškim velesilam in nadomeščajo doslej veljavni okupacijski statut. Pogodbeni sporazumi so bili ratificirani z 226 glasovi proti 164, pogodba o evropski vojski pa z 224 glasovi proti 165.

Še pred današnjo diskusijo je socialno demokratična stranka predlagala vrsto popravkov, ki so zahtevali:

1. naj se deponiranje ratifikacijskega instrumenta pogodbe o evropski vojski odloži do dneva, ko bo francoska vlada prilagodila svojo okupacijsko oblast v Posarju členom 10, 12 in 120 pogodbe o evropski vojski;

2. naj se ratifikacijski instrument pogodbenih sporazumov deponira šele, ko bo francoska vlada podala izjavo o vplivu sovjetsko-francoskih sporazumov na francosko-nemške odnose v okviru evropske obrambne skupnosti; o tej izjavi naj bi se nato izrekel Bundestag;

3. naj se «pojasni» položaj, ki izhaja iz medzaveznišklh sporazumov iz leta 1945, zlasti pa položaj Francije v odnosu do potsdamskega sporazuma;

4. naj se pred ratifikacijo sklene francosko-nemški sporazum o ravnanju z «obsojenimi vojnimi ujetniki», ki so v rokah francoskih oblasti;

5. naj se deponiranje ratifikacijskega instrumenta odloži do časa, ko se bo ustavno sodišče izreklo o ustavnosti pariških in bonnskih pogodb; ustrezna zahteva naj bi bila predložena ustavnemu sodišču najkasneje mesec dni po ratifikaciji v parlamentu.

V začetku današnje seje Bundestaga je socialdemokratska opozicija zahtevala, naj se diskusija odgodi «sine die» in naj se poprej ugotovi 1. točni pomen, ki ga namerava Francija pripisovati svojim dodatnim protokolom, in 2. kakšna je rešitev vprašanja zahodnonemškega finančnega prispevka k vzdrževanju zavezniških čet na nemškem ozemlju.

Vladna večina v parlamentu je zavrnila vse socialdemokratske zahteve.

V imenu liberalne poslanske skupine je poslanec Euler predlagal, naj bodo francoski dodatni protokoli za Zahodno Nemčijo obvezni samo, če jih bo ratificiral zahodnonemški parlament. Dodal je, da liberalna stranka ne odobrava pogodbe v njeni sedanji obliki.

Nato je govoril kancler Adenauer, ki je dejal, da je mednarodni položaj po Stalinovi smrti postal še bolj nevaren, opozarjal, da je vzhodno od nemških meja 140 sovjetskih in 70 satelitskih divizij, medtem ko se Nemčija ne more z ničimer braniti, in je zaključil, da je nemška varnost odvisna od ratifikacije pogodbenih sporazumov in pogodbe o evropski vojski.

Predsednik socialdemokratske stranke Erich Ollenhauer je dejal, da zahodnonemška zvezna republika nima pravice podpisovati mednarodnih pogodb, ki otežujejo ponovno združitev Nemčije. Opozicija si pridržuje pravico priziva na ustavno sodišče, pri katerem bo spodbijala veljavnost pogodb. Trditev, da bo zvezna republika z ratifikacijo pogodb spet pridobila svojo suverenost, je dejal Ollenhauer, je iluzija. Prav tako je iluzorna trditev, da bo postala enakopravna, kajti «bonnski sporazumi niso drugega kot nekoliko spremenjeni okupacijski statut».

Voditelj socialdemokratske opozicije je nato omenjal finančna in gospodarska bremena, ki jih pogodbe nalagajo Nemčiji. Zaključil je, da so francoski dodatni protokoli «smrtni udarec zamisli vojaškega združevanja», in da sili Adenauer parlament, naj odobri pogodbo, ki je v sedanji obliki ne želi niti Francija.

Bundestag je po ratifikaciji obeh pogodb z veliko večino odobril resolucijo liberalnega polanca Eulerja, po kateri francoski dodatni protokoli k pogodbi o evropski obrambni skupnosti ne morejo biti obvezni za zahodnonemško republiko, če jih ne bo odobril bonnski parlament. Prav tako z veliko večino je Bundestag sprejel resolucijo, ki so jo predlagale stranke vladne koalicije in ki zahteva sprejem Zahodne Nemčije v atlantski pakt.

Čujkov predlaga angleško-sovjetsko konferenco

BERLIN, 19. — Agencija ADN javlja, da je načelnik sovjetske nadzorstvene komisije v Nemčiji general Čujkov poslal britanskemu visokemu komisarju pismo, v katerem predlaga angleško-sovjetsko konferenco o vprašanjih, ki se tičejo letalske varnosti.

V istem pismu zavrača Čujkov protest zaradi sestrelitve britanskega bombnika «Lincoln» trdeč, da protest ni v skladu s stvarnostjo.

Pismo dodaja, da 12. marca ni samo omenjeni britanski bombnik kršil meje Vzhodne Nemčije, pač pa da sta drugi dve britanski letali krenili iz letalskega hodnika v notranjost Vzhodne Nemčije ter da sta se vrnili v hodnik na opozorilo sovjetskih letal.

Prepis tega pisma je bil poslan tudi ameriškemu in francoskemu visokemu komisarju in predstavlja odgovor na noto, ki so jo trije zahodni komisarji poslali 14. marca Čujkovu kot protest proti sestrelitvi letala «Lincoln» in proti drugim letalskim incidentom.

MRTVA ČRKA

Danes poteka torej pet let, odkar je francoski zunanji minister Bidault (ki danes ponovno zavzema to odgovorno mesto) prečital v Turinu zloglasno tristransko izjavo s predlogom o priključitvi STO k Italiji. V našem dnevniku smo že pred leti ugotovili, da je izjava doživela tisto neizbežno usodo, ki smo jo prerokovali ze ob njeni objavi: da bo ostala mrtva črka na papirju. To dejstvo, ki ga še enkrat ugotavljamo, je danes očitno tudi tistim, ki pred leti o tem še niso bili prepričani. V dokaz naj navedemo samo te-le ugotovitve:

da ameriški in britanski odgovorni državniki (se pravi, njeni avtorji) izjave ze dolgo ne omenjajo več — niti s tistim nelogičnim dodatkom o njenem uresničenju «na podlagi jugoslovansko - italijanskega sporazuma»; iz njihovih izjav o tržaškem vprašanju se lahko ugotovi, da je njihova vsebina postala vsaj logična, ker poudarjajo nujnost sporazumne rešitve, s katero pa po najpreprostejši logiki tristranska izjava ne more imeti nobenega opravka:

da tudi njen naznanilec Bidault — kljub vsiljivemu izzivanju — ob svojem zadnjem obisku v Rimu izjave ni več omenjal;

da je bil tudi De Gasperi prisiljen prav tako ravnati v svojem polemičnem odgovoru na izjave maršala Tita, objavljene v nekaterih ameriških listih; tristranske izjave ni omenjal več;

da je isto storil pred nekaj dnevi tudi njegov veleposlanik v ZDA;

da je demokristjansko vladno časopisje prisiljeno označiti demonstrativno proslavljanje današnje petletnice na lanski predlondonski način za neodgovorno fašistično provokacijo, to je, da je prisiljeno posredno označiti geslo tristranske izjave kot fašistično geslo.

V luči vsega tega presojamo tudi včerajšnji poziv klerikalnega župana Bartolija, poziv, iz katerega pa je kaj jasno videti, da je revežu močno hudo pri srcu, ko se mora ograditi od fašistov, ki jim je še pred enim letom stal na čelu pri njihovih izgredih, potrebnih rimski imperialistični diplomaciji za londonsko mešetarjenje, katerega repriza je splavala po vodi kljub — volitvam.

Spremenilo se je torej marsikaj, kar fašistom, De Gasperiju in Bartoliju ni všeč. Pa tudi to, da je Tito prav danes v Londonu. Njihovo časopisje je glede tega dovolj zgovorno.

Zato ne bi bilo prav nič nelogično, ko bi Bartoli, ko se vrne z Dunaja, kaj rad obiskal še kakšnega ranjenega fašističnega heroja...

Bartoli je namreč lani 25. junija med sejo občinskega sveta izjavil: «Il 20 marzo è stato un semplice prealarme... Ad altro 20 marzo (t. j. danes, op. ur.) Il popolo triestino è preparato...!»

Pred sestavo avstrijske vlade?

DUNAJ, 19. — V dunajskih dobro obveščenih krogih izjavljajo, da se bodo pogajanja za sestavo avstrijske vlade, ki se vlečejo od konca februarja, v kratkem zaključila. Domnevajo, da so današnji številni razgovori med avstrijskimi parlamentarci pripomogli do sporazuma.

Nekateri opazovalci sodijo, da bo nova vlada, sestavljena iz demokristjanov in socialnih demokratov, lahko sestavljena pred koncem tedna.

LONDON, 19. — Zunanje ministrstvo javlja, da bo minister brez listnice Selwyn Lloyd odpotoval v Kartum.

Vsakemu človeku pride ura, ko je zanj poslednji čas, da izgine.
IVAN CANKAR

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, petek 20. marca Aleksandra, Zlata
Sonce vzide ob 6.09 in zatone ob 18.17. Dolžina dneva 12.08. Luna vzide ob 8.26 in zatone ob 24.00.
Jutri, sobota 21. marca Benedikt, Vlada

ZVU MORA ZAŠČITITI INTERESE TRŽAŠKEGA PREBIVALSTVA

RAZTEGNITEV ZAKONA „OMNIBUS" NA TRST POMENI ZAOSTRITEV GOSPODARSKE KRIZE

Italijanski zakon bo prinesel samo nove odpuste z dela in povišanje cen - Najbolj bodo prizadeta mala podjetja, ki zaposlujejo predvsem delovno silo

«Vse italijanske zakone je treba raztegniti na Trst, tudi če škodujejo interesom tržaškega prebivalstva». Tako se je izrazil v tržaškem občinskem svetu neki svetovalec, ki pripada eni izmed strank večine, ki imajo občinsko upravo v rokah. Tako je napisal pred nekaj meseci tudi večerni klerikalni list, tako mislijo vsi voditelji italijanskega nacionalizma v Trstu, ki imajo nalogo, da pripravljajo teren «diplomatski akciji rimske klerikalne vlade» za nasilno priključitev Trsta Italiji.

Pod tem geslom hočejo rimski funkcionarji in njihovi tržaški pomagači vsiliti Trstu tudi tako imenovani italijanski zakon «omnibus», oziroma «zakon za gospodarski razvoj in za povečanje zaposlenosti». Ta zakon je bil zamišljen v Italiji, da dobijo sredstva za gospodarski razvoj južnih predelov italijanske republike, ki še vedno živijo v strahoviti zaostalosti. Zakon predvideva poseben davek 4 odst., ki mora biti naložen vsem podjetjem na plačo posameznega delavca, oziroma nameščenca, ki je zaposlen v podjetju. Na ta način so si v Rimu zamislili možnost vsaj delno, rešiti obupno gospodarsko stanje v Južni Italiji in zaposliti določeno število brezposelnih delavcev.

Kaj delajo v Rimu in kako mislijo rešiti gospodarska vprašanja italijanske republike, nas trenutno ne zanima. Zanima pa nas dejstvo, da ZVU že pripravlja odredbo na podlagi katere, naj bi raztegnili na Trst omenjeni zakon.

Če proučimo gospodarski položaj pri nas in ga vzporedimo z gospodarskim položajem v Italiji, lahko ugotovimo, da bo raztegnitev zakona «omnibus» na naše področje samo škodovala razvoju tržaškega gospodarstva.

Naložiti danes tržaškim podjetjem davek 4 odst. na plačo vsakega zaposlenega delavca ali nameščenca, pomeni zmanjšati število zaposlenih delavcev in uradnikov pri vsakem podjetju. Delodajalci bodo sarčili na minimum zaposleno delovno silo, da bodo plačevali manj davka. Obenem pa se bodo cene proizvodom povišale, ker bodo proizvajalna podjetja skušala kriti plačevanje davka na zaposleno delovno silo z višjimi cenami. Tako bo omenjeni davek v bistvu obremenil potrošnika, t. j. vse prebivalstvo. S povišanimi cenami se bo nujno zmanjšala prodaja določenih predmetov, kar bo zopet zaostrilo krizo predvsem v manjši in srednji industriji. Ravno tako bodo močno prizadeti obrtniki, ki bodo prisiljeni, kakor vsi drugi, povišati cene svojim uslugam in predmetom ki jih proizvajajo.

Dejstvo je, da pri nas že tako vlada velika kriza v srednji in mali industriji kakor tudi v obrtništvu. Ker bodo s tem zakonom najbolj prizadeta ta podjetja, ki se v svoji proizvodnji naslanjajo predvsem na delovno silo, se bo kriza na tem področju še bolj zaostrila in nujno povzročila zvišanje brezposelnosti.

Zakaj hočejo torej tudi pri nas uvesti omenjeni zakon? Morda samo zato, ker je ta zakon italijanski? Dolžnost ZVU je, da prouči vse škodljive posledice raztegnitve zakona «omnibus» na naše področje in da zavrne zahteve italijanskih nacionalistov, ki so izključno političnega značaja.

Nove cigarete

Te dni bodo začeli prodajati v vseh tobakarnah nove cigarete «Virginia» italijanskega monopola. Te cigarete so iz izbranega tobaka Virginia in jih prodajajo po 180 lir zavoj 20 kosov.

Od'ožitev seje občinskega sveta

Danes bi morala biti seja tržaškega občinskega sveta, pa so jo odložili na torek 24. t. m. ob 18. uri. Najbrž so hoteli s tem malce praznovati 20. marec, čeprav so pozvali vse prebivalstvo, naj se vzdržuje manifestacij.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

ZARADI PREKINITVE POGAJANJ

V ponedeljek zopet stavka tržaških tobačnih delavk

Zahteva po zvišanju dnevne mezde od 450 na 887 lir in po sklenitvi nove delovne pogodbe

Tobačne delavke bodo v ponedeljek 23. marca ponovno stavkale. Prvo 24- urno stavko so napovedale že 14. t. m., in sicer zahtevo po zvišanju mezde od 450 na 887 lir na dan. Poleg tega so zahtevale tudi, da se sklene nova kolektivna delovna pogodba, ki bo vsebovala nekatera izboljšanja normativnega značaja. Stavke so se udeležile vse tobačne delavke. Ker velja za tržaške tobačne delavke ista pogodba kot v Italiji in ker so tudi delovni pogoji enaki, so tržaške delavke proglasile stavko isti dan kot delavke v Italiji. Prav zato se tudi vodijo pogajanja v Rimu. Dva dni po prvi stavki so se v Rimu sestali predstavniki treh sindikalnih zvez s predstavniki delodajalcev, njihova pogajanja pa niso imela uspeha, ker so delodajalci odklonili zahteve sindikatov. Zato so sindikati predložili rešitev spora ministrstvu za delo.

V ponedeljek bodo tobačne delavke s 24- urno stavko ponovno podprle svoje zahteve, ki jih podjetje tako trmasto odklanja. Tu so sindikalne organizacije predložile ravnatelju tobačne tovarne tudi zahtevo po 6.000 lirah predujma na bodoče poviške.

Tobačne delavke v Trstu že dolgo zahtevajo zvišanje plač. Ko so v Trstu ponovno odprli tobačno tovarno, so delavkam obljubili, da jim bodo zvišali plače v teku treh mesecev, toda ostalo je le pri obljubi. Po znani veliki nezgodi s kolektivnim zastrupljenjem so zopet obljubili, da bodo mezde izboljšali kakor tudi menzo. No, hrano so res izboljšali, toda le za kratek čas, potem pa je bilo zopet vse po starem. Delavkam so tudi dali enkrat predujem na poviške, kasneje pa so ga morale v obrokih vračati. Zato je razumljivo, da so delavke zelo nezadovoljne in da so ponovno proglasile stavko.

Izginil ni noben otrok

Mnogo hrupa za prazen nič na Kolonkovcu: tako je mnenje mnogih oseb v zvezi z vestjo, ki so jo razširili z nepremišljeno naglico, da je neki 10-letni otrok padel v vodnjak na njivi, last Marija Sluge s Kolonkovca in utonil. Takoj po obvestilu so prišli na mesto tako gasilci kakor tudi policijski agenti, toda dveurni pregled vodnjaka in natančno raziskanje dna ni dalo nobenih rezultatov.

Včeraj zjutraj so agenti še vedno nadaljevali s preiskavo, vendar do sedaj ni nobena družina prijavila izginotja kakega otroka. Gasilci pa niso več šli na mesto, kakor je bilo predvčerajšnjim v načrtu. Vse kaže da je otrok, ki je vest raznesel, ali slabo videl ali pa se mu je zdelo, da je nekdo padel v vodnjak. Baje se je tedaj zrušil kos zida, ki obdaja vodnjak, in možno je, da je to prestrašilo otroka, da je o zadevi obvestil neko deklico. Ko je policija povprašala deklico po imenu Pinuccia kaj je videla, je ta namreč odgovorila, da ničesar.

Zaradi padca sedem dni v bolnico

Zaradi rane nad desnim očesom so včeraj popoldne pridržali na opazovalnem oddelku bolnice 39-letnega Alfreda Lussija iz Ul. d'Angeli, ki je izjavil, da je med vožnjo z vespo po državni cesti št. 14 v smeri Sesljana nepričakovano izgubil oblast nad vozilom in se zvrnil na tla.

OB PRELEPEM POMLADANSKEM DNEVU

Veselo in živahno jožefovanje v Ricmanjih

Gneča po vaških ulicah in natrpane gostilne Travniki nad vasjo vsi posejani z izletniki

Lepo pomladansko sonce je zvabilo včeraj v Ricmanje izredno število izletnikov iz mesta in iz sosednih vasi. Jožefovo v Ricmanjih je že tradicionalni praznik. Lahko bi rekli, da je praznik pomladi, ne samo praznik naših Pepitov in Pep.

Letos je kazalo, da ne bo prav prijetno, saj je še te dni pihala mrzla burja. Toda vreme se je spametovalo in je bilo navdušenje Ricmanjcem, gostilničarjem, kramarjem in izletnikom. Popoldne je bila v Ricmanjih takšna gneča, da si le s težavo prišel ven. Neprenehoma so vozili iz Trsta avtobusi, mnogi ljudje so prišli peš, drugi z motorji ali pa z vlakom. Gostilne so bile natrpane, ricmanjske ulice pa pretesne. Ljudje so se ustavljali v skupinah na travnikih nad vasjo pa tja skoraj do Katinare. Tako lepega dneva in sonca ni bilo še letos in je bilo prav prijetno v naravi, bolj kot v zaprtih prostorih ali v gneči po vasi.

Od železniške postaje nad vasjo pa do cerkve in še spodaj je bila stojnica pri stojnici, igrače za otroke, pecivo, pršut, sir, kruh, tekstilno blago, vmes strelišča in osmice, na dveh vrtiljakih pa se je neprenehoma vrtela mladina. Pravi semenj, živ žav in dobra volja.

Škoda le, da v raznih gostilnah in osmicah niso točili pristne kapljice kakor v starih časih. Le v neki gostilni, tako so trdili «strokovnjaki», so točili domače vince, zato pa je bilo tam tudi največ gostov. Kljub temu pa je šla kupčija dobro tudi drugim.

Gostje so se lepo obnašali in niso delali preveč škode kmetom. Sreča je bila tudi, da zaradi burje in mraza niso še začele cvesti breskve, sicer bi marsikateri meščan ali meščanka lomila cvetoče veje za okras svojega stanovanja.

Zaradi kronike naj še omenimo to, da so kominformisti izrabili to priliko, da so postavili po vasi nekaj plakatov, ali «stenčasov», ki so bili skoraj izključno v italijanščini in zelo neokusni ter odbijajoči. Zaradi tega niso vzbujali posebne pozornosti občinstva in so imeli nasproten učinek od onega, ki so se ga kominformovci nadejali.

OB TEČAJU USTANOVE ZA TURIZEM NA OPČINAH

Premajhna skrb na podeželju za povečanje dotoka izletnikov

Naši gostinski obrati so povečini taki, kakršni so bili pred 20 leti, kar velja predvsem za gostilne gospodarskih društev - Vprašanje občevanja z gosti

Pod okriljem ustanove za razvoj turizma, se je prejšnji teden začel na Opčinah tečaj za gostilničarje, ki imajo svoje obrate na našem podeželju. K predavanjem se je vpisalo precejšnje število gostilničarjev, ki so z obravnavano snovjo precej zadovoljni. Tečaj bo trajal mesec dni, predavanja pa bodo dvakrat na teden po dve uri. Snov zajema v glavnem higienske predpise, turistične prijeme in vprašanje postrežbe. Brez dvoma bo tečaj našim gostilničarjem zelo koristil, saj se bodo lahko seznanili s stvarmi, ki so osnovnega pomena za uspešen razvoj posameznega gostinskega obrata.

Toda vsi gostilničarji ali pa osebje, zaposleno v gostilnah, se tečaja niso udeležili. In vendar bi bilo nujno potrebno, da se takega ali podobnega tečaja udeležijo prav vsi gostilničarji, kajti na žalost moramo ugotoviti, da gostilne na našem podeželju ne odgovarjajo zahtevam in potrebam gostov. Res je nekaj častnih izjem, a te se lahko preštejejo na prstih ene same roke. Bodimo odkriti in priznajmo, da je večina naših gostiln prav takih, kot so bile pred desetimi ali dvajsetimi leti in če se je kaj v njih popravilo, je bilo to storjeno zaradi tega, ker pač ni šlo drugače. A da bi kdo iz turističnih razlogov olepšal in popravil svoj lokal — ne! Pri tem na žalost prednjačijo prav gostilne gospodarskih društev, ki so take, kot so bile ob času ustanovitve.

Naše podeželje je v zadnjih letih spremenilo svoje lice. V vsako vas te pripelje udoben avtobus, ceste so v glavnem asfaltirane, razdalje od mesta do vasi razmeroma majhne. Tržačani so od nekdaj najraje hodili na Kras: Repentabor, Prosek, Sv. Križ, prej še v Tomaj in Dutovlje itd. Priljubljene izletniške vasi so tudi Boljunec in vse ostale vasi Brega. Toda če se je spremenilo zunanje lice posameznih vasi, se je notranjost gostinskih obratov le malo spremenila ali pa nič.

Ne mislimo, da bi morali gostilničarji svoje lokale luksuzno opremiti. Ljudje iz mesta si na podeželju želijo domačnosti, ki se pa po drugi strani ne sme istovetiti z gostilniško «domačnostjo» večine «oštenj» v mestu samem. Notranja oprema, prijazen vrt, vljudnost, čistoča, hitra in točna postrežba — vse to vpliva na gosta, ki pride na oddih v naše vasi in se ustavi v eni izmed vaških gostiln. Važno je tudi, s čim gostom postrežemo: nedopustno je n. pr., da naši gostilničarji propagirajo italijanska vina, ko pa ima skoro vsaka vas svoje domče vino, ki po kakovosti in okusu prekaša ostala vina.

Važna je tudi turistična valorizacija naših krajev. V tem pogledu smo zelo zaostali in je le tradiciji Tržačanov pripisati, da naše podeželje vsaj ob nedeljah «dela». Toda ta tradicija velja le za nekatere vasi! Vzemimo za primer zkoniško občino, pa bomo videli, da je razen Briščikov večina vasi brez dotoka nedeljskih izletnikov. Podobno velja za večji predel nabrežinske občine. Take vasi je treba nujno popularizirati, pri čemer bi morale občinske uprave napraviti vse, da se položaj v prihodnosti izboljša. To se bo dalo doseči predvsem z reklamo, ki mora biti učinkovita — in pa seveda s prijaznim vzdušjem, ki mora navezati izletnika, da se v vas povrne.

Omenili smo že gospodarska društva in dejali, da glede opreme gostiln zaostajajo za drugimi gostilničarji. Toda prav gospodarska društva bi morala biti tista gonilna sila, ki bi vplivala tudi na ostale. Menimo, da bi bil skrajni čas, da gospodarska društva prenehajo z dosedanjo prakso in se lotijo obnavljanja svojih gostiln, kar se bo kmalu poznalo tudi v društveni blagajni, seveda če bodo izrabljeni vsi prijemi, ki se le prijeti dajo.

Ob koncu pa naj dodamo še vprašanje uporabe slovenskega in italijanskega jezika. Jasno je, da bomo z gostom italijanske narodnosti govorili v italijanščini, s Slovencem pa v slovenščini. Toda tega se nekateri na žalost ne držijo. Ali morda mislijo, da bodo izgubili služajnega italijanskega gosta, ker je ta slišal, da je natakarica spregovorila s slovenskim gostom v slovenščini? Tržačani prav dobro vedo, da so vasi v tržaški okolici slovenske in nobenega prav nič ne bode, če sliši slovensko govorico. Nasprotno: neumestno in poniževalno bi bilo, da bi na račun italijanskega zapostavljali sloveski jezik, kar velja tako za govorjenje kot za razne napise.

Trije ranjeni pri trčenju z motorjema

43-letni Vittorio Tonello iz Ul. degli Appiari se je po kratkem odmoru zopet vsedel skupno z ženo na svoj motor «Ducati» in hotel zavoziti, vendar ga je premajhna začetna brzina prisilila, da je začel loviti ravnotežje in tako nehote zašel na sredo ceste, pri čemer ni opazil, da je z nasprotne strani državne ceste št. 14 vozil proti smeri Sesljana drugi motor z dvema potnikoma. Ko je Tonello opazil nevarnost, je bil že prepozno, kajti on, njegova žena in ostala dva potnika drugega motorja, to je 33-letni don Claudio Privileggi, ki je bil za krmilom drugega vozila in njegov 34-letni brat Angelo iz Trsta, so obležali na cesti. K sreči se je Tonellova žena rešila brez hujših poškodb, medtem ko so morali vse ostale odpeljati v bolnico. Oba Privileggi sta se zatekla v bolnico z nekim privatnim avtom, medtem ko je Tonella odpeljal ameriški rešilni avto.

Duhovnika so zaradi prask in podplutb na čelu in obrazu sprejeli s prognozo 10 dni na II. kirurškem oddelku, medtem ko njegov brat, profesor po poklicu, kljub zdravniški diagnozi, da ima verjetno zlomljeno koleno leve noge, ni hotel iti v bolnico ter je odšel domov, kjer se bo moral sam zdraviti. Če ne bo nič nudega, bo okreval v 7 dneh, če pa se bo izkazalo, da je koleno zlomljeno, tedaj se bo zdravljenje zavleklo za 50 dni. Tonella, kateremu so ugotovili zlom palca desne roke, zlom leve podlahtnice ter več ran in prask po obrazu, pa so sprejeli s prognozo okrevanja v 50 ali 60 dneh na ortopedskem oddelku.

Med prekoračenjem ceste neroden vesoljst v žensko

Med vožnjo z vespo po Ul. Madona del Mare v smeri Trga della Valle je 33-letni Carlo Domini iz Ul. sv. Marka včeraj popoldne trčil v 46-letno Giorgino Radanich vd. Paolin iz Ul. Beccherie, ki je tedaj prekoračila cesto. Zaradi trčenja je ženska padla na tla in ker se je poškodovala koleno, so jo odpeljali v bolnico, kjer so jo s prognozo okrevanja v dveh dneh sprejeli na opazovalnem oddelku.

Motor v avto na bazoviški cesti

43-letni Carlo Luisi iz Ul. Molin a Vento, ki je bil za krmilom, in 31-letni Carlo Ludvig iz iste ulice, sta včeraj vozila z motorjem po bazoviški cesti v smeri Trsta, ko sta na ovinku kakih 400 metrov od mitnice trčila v nasproti vozeči avto, last 31-letnega Edilia Collinija iz Drevoreda XX. septembra. Medtem ko se je Ludvig rešil brez poškodb, si je Luisi pri trčenju zlomil levo nogo, za kar so ga odpeljali v bolnico, kjer so ga sprejeli na ortopedskem oddelku. Po mnenju zdravnikov bo mož okreval v 40 ali najkasneje v 60 dneh.

Starka pod lambreto

Včeraj popoldne je 62-letna Meta Danielos por. Sodec iz Ul. Trento izstopila v bližini gostilne «Faro» na proseški cesti iz avtobusa in hotela prekoračiti cesto, ko je vanjo priletel s svojo lambreto 22-letni Danilo Skamperle s Kontovela, ki je tedaj vozil proti mestu. Žensko so odpeljali v bolnico, kjer so ji ugotovili verjetni zlom nosne kosti in rano na nosu. Po prvi pomoči so žensko po njenem naročilu odpeljali v Tržaški sanatorij.

ŠE O NEHIGIENSKIH RAZMERAH NA OPČINAH

Nesnaga okrog svinjaka nasproti openske klavnice

V svinjaku, kjer goje okrog 200 prašičev, se je v preteklih dneh pojavila parkljevka - Odtočni kanal pri klavnici, ki se je zamašil, bodo popravili

Naš dnevnik je prejšnjo soboto opozoril občinski higienski in zdravstveni urad na neznosen smrad, ki prihaja iz bližine klavnice na Opčinah in se razširja do bližnjih hiš in gostiln. V bližini klavnice se je namreč zamašil odvodni kanal, tako da sta kri in voda, s katero izpirajo drobovje zaklane živine, udarila na površje in preplavila majhno dolinico, kjer se je zbirala.

Toda zdi se, da je rešitev tega problema le še vprašanje časa, kajti kot smo izvedeli, je ta teden prišla v klavnico komisija občinskega tehničnega urada, ki je odredila takojšen začetek del. Dela sama so se trenutno nekoliko zavlekla, kajti najprej bodo morali iz omenjene dolinice izčrpati umazano vodo z motornimi črpalkami, potem pa bodo odstranili blato in ostalo umazanijo. Ker kanala ne kaže razširjati, bodo v klavnici zgradili dva posebna bazena, kjer se bo umazana voda z odpadki najprej filtrirala in šele potem bo odvedena v odtočni kanal.

Smrad, zaradi katerega je bilo že nič koliko pritožb bodisi od bližnjih sosedov bodisi od nekega gostilničarja, pa ne izvira samo iz jame pri klavnici, temveč — kot smo včeraj ugotovili — tudi iz svinjaka, ki je na nasprotni strani klavnice, in sicer približno 40 m od glavne ceste. Svinjak sam je baje grajen po vseh tehničnih in higienskih predpisih, toda njegova okolica, posebno pa gnojišče, zaslužita dnevno nadzorstvo organov higienskega urada iz veterinarske policije. Pribijemo naj, da je v zadnjih treh dneh okolica še kolikor toliko «čista», kajti v svinjaku, kjer redijo tudi do 200 prašičev, je pred nedavnim izbruhnila parkljevka. Gospodar se je po vsej verjetnosti ustrašil raznih komisij, ki jih taka bolezen pripelje v hleve in svinjake, toda kljub vsem kamionom, ki so odvažali vsemogoče odpadke, je smrad danes prav tak kot je bil včeraj in predvčerajšnjim.

V kolikor nam je znano, so se proti zidanju omenjenega svinjaka izrazili vsi tisti, ki imajo v bližini svoja zemljišča primerna za gradnjo stanovanjskih hiš oz. vil in seveda oni, ki so že imeli hiše v bližini. O stvari je bilo govora tudi v mestnem občinskem svetu, a je sedanji gospodar le dobil dovoljenje za zidanje svinjaka, v katerem sedaj redi prašiče.

Sosedi, tisti, ki imajo v bližini svinjaka opravke, pa tudi športniki, ki igrajo nogomet na bližnjem nogometnem igrišču, vedo o umazaniji in smradu marsikaj povedati. Tako n. pr. prihajajo na gnojišče psi, ki grebejo po odpadkih, vlačijo iz njih kosti in jih obirajo po bližnjih travnikih. V gnojišču so našli tudi že crknjena praseta, ki so jih načeli pasji zobje itd. Pred svinjakom je slabo ograjen travnik, ki je namenjen za pašo živalim. Organi higienskega urada bi tudi na travniku marsikaj našli, kar je v ostrem nasprotju s higienskimi predpisi.

Kot za klavnico velja tudi za ta primer pregovor, ki pravi, da je po toči zvoniti prepozno. Toda kot se je našla rešitev za klavnico, tako je treba najti rešitev tudi za svinjak. Menimo, da bi moral higienski urad pregledati svinjak in okolico ter odrediti, da se za odlaganje gnoja in drugih odpadkov sezida dobro zaprta grezница, ki bi preprečila širjenje smradu in onemogočila psom, da pridejo v stik z umazanijo.

SVINJAK NA OPČINAH

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA VOJAŠKEGA SODIŠČA

ARETIRANEC S SAMOKRESOMA po lastnem priznanju streljal

Po poreklu je mož iz Taranta v Južni Italiji - Zdi se, da se bavil tudi s črno borzo - Tudi doma je imel naboje

Kakor smo včeraj že napovedali, je policija že danes zjutraj predala zavezniškemu vojaškemu sodišču moža, ki ga je predvčeraj zvečer aretirala v Ul. Valdirivo 2. Moža so identificirali za 40-letnega Catalda Calio, stanujočega sedaj v Silosu, po poreklu iz Taranta, v Južni Italiji, kjer je oboženec živel od 1914 do 1938. leta.

Calio so predali sodišču zaradi posesti orožja, ki ga je nosil s seboj. Insp. Stefani, ki je vodil preiskavo, je predsedniku maj Grabbu pojasnil dogodek, ki je pripomogel k aretaciji nevarnega človeka, ki je krožil po mestu z dvema samokresoma v žepu.

Neki policijski agent je predvčerajšnjim okoli 19.45 zaslišal strel in se je seveda takoj približal neznancu s črnim plaščem. Mož se je ustavil in izjavil, da je vrgel na tla petardo, kakršne rabijo otroci pri igranju. Ta odgovor pa ni zadovoljil agenta, ki je bil na straži poleg bencinske črpalke ameriške «Service station» na Trgu Duca degli Abruzzi v bližini Doma pristaniških delavcev, in je zahteval, da se mož legitimira. Ta se je izgovarjal, da nima nobenega dokumenta pri sebi in to je zadostovalo agentu, da ga je povabil s seboj na poveljstvo. Agent je moža peljal s seboj, toda slednji se mu je izmuznil in izpustil svoj plašč na tla ter stekel. Agent je stekel za njim in njemu so sledili tudi nekateri delavci, ki so bili tedaj pred Domom pristaniških delavcev. V začetku Ul. Valdirivo so moža prijeli. Drugi agent, ki je tedaj prihajal z nasprotne strani Ul. Valdirivo pa je opazil na oknu stavbe št. 2 volneno ovratno ruto plavkaste barve in ker je opazil v notranjosti tudi dva samokresa, enega avtomatičnega, znamke «Astra» s tremi naboji in drugega na boben s 5 polnimi in enim praznim nabojem v bobenčku, je o zadevi takoj obvestil poveljstvo, ker je takoj zasumil, da je orožje last pravkar odpeljanega neznanca.

Calia je seveda med zaslišavanjem na policiji zanikal, da bi bila samokresa njegova, vendar je kasneje le priznal in se izgovarjal da se je hotel zaradi slabih finančnih razmer ubiti. Zaradi tega da je tudi sprožil strel iz samokresa na bobenček. Njegove izjave pa so se zdele policijskim organom sumljive in neresnične. Policija je hotela na vsak način razčistiti zadevo ter je takoj po aretaciji izvedla v Caliavem stanovanju hišno preiskavo, med katero so agenti našli tudi druga 2 naboja.

Na predsednikovo vprašanje čemu sta mu služila samokresa, je obtoženec s svojim južnjaškim naglasom izjavil, da je hotel izvršiti samomor predvsem zaradi težkega finančnega stanja: brezposeln je in ni mogel preživljati svoje žene in 5 otrok.

Insp. Stefani — To ne drži, kajti pri aretaciji so mu našli kar 5.000 medtem ko je imela njegova žena 20.000 lir. Poleg tega so agenti med hišno preiskavo našli poleg že omenjenih nabojev tudi 30 zavojev ameriških in 1 zavoj turških cigaret ter 37 vžigalnikov. Za ta material, ki je tihotapskega izvora, se sedaj zanima finančna policija, ki je tudi uvedla preiskavo. Vrhutega je Calia imel doma tudi 12 parov popolnoma novih čevljev.

Inšpektor je zaprosil predsednika, da bi mu dovolil rok 7 dni, da bi lahko tako dokončal preiskavo. Predsednik je pristal na to nakar so Calio odpeljali ponovno iz dvorane.

Kakor smo izvedeli je Calia bil zaposlen pri občini, vendar je sam zapustil delo, ker mu je tihotapstvo verjetno prinašalo večje dobičke. Kaj je nameraval z orožjem ni še znano, medtem ko je odpadel vsak sum da se je hotel mož sam umoriti.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Obsodba tatov ki so kradli pri Godini

Oktobra lanskega leta se je vest da je bil izvršen roparski napad v skladišču podjetja Godina v Ul. F. Filzi, hitro raznesla po mestu, še posebno, ker so policijski agenti našli v skladišču zvezanega mladega uradnika Sergia Mognola. V začetku, posebno po izjavah Mognola, je vse kazalo, da je fant res postal žrtev predrznih roparjev, ki so odnesli iz skladišča kar 16 ali še več dežnih plaščev in nad 30 moških srajc. Preiskava pa je po dolgem času ugotovila, da je Mognol samo hlinil napad in je v ta namen naprosil nekatere prijatelje, da so ga zvezali.

Med preiskavo so policijski agenti aretirali poleg Mognola tudi Attilia Brattonija, Angela Bottolina, dva begunca, in sicer Javnega Vasila in Hečka Vasila ter končno še Marija Molka. Medtem ko so bili prvi štirje obtoženi tatvine (sporazumno z Mognolom so odnesli iz skladiška nekaj blaga) in simulacije napada, je bil zadnji obtožen nakupa ukradenega blaga.

Vse so izročili zavezniškemu vojaškemu sodišču za določevanje narokov, ker sta pri tatvini sodelovala tudi dva begunca. Med drugo razpravo novembra meseca pa je vojaško sodišče izročilo vse akte civilnemu, ki je 23. decembra uvedlo postopek proti vsem obtožencem, ki so seveda sedeli v zaporu. Tistega dne pa je moral sodnik, predvsem na prošnjo obrambe, ki je zahtevala psihiatrični pregled mladoletnega Mognola, odložiti razpravo.

Končno so vse skupaj sodili in tudi obsodili. Več ali manj so vsi priznali obtoženo dejanje in tako je sodišče oprostilo Mognola le zaradi njegove mladoletnosti, medtem ko so ostali prejeli ostre kazni: Attilio Brattoni in Angelo Bottolino sta bila obsojena na 2 leti zapora in na 16.000 lir globe, oba begunca pa na 2 leti, 8 mesecev in 10 dni zapora ter na 12.000 lir globe. Molka pa je sodišče obsodilo na 10 mesecev in 10 dni zapora ter na 8.000 lir globe, toda vse pogojno.

Predsednik Fabrio, tožilec Gubissi, zapisnikar Clarich, obramba odv. R. Cuccagna, Morgera, Annoscia in Antonini.

Danes

ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Danes 20. marca 1953 ob 20. uri v NABREŽINI Schillerjeva tragedija
„KOVARSTVO IN LJUBEZEN"
V vlogi Luize Millerjeve nastopa Stefka Drolčeva.

V soboto 21. marca 1953 ob 20.30 uri na KONTOVELU Schillerjeva tragedija
„KOVARSTVO IN LJUBEZEN"
V vlogi Luize Millerjeve nastopa Tea Starčeva

BENEŠKA SLOVENIJA V BESEDI IN SLIKI

To je naslov zanimivega predavanja, ki ga bo imel temeljit poznavalec Beneške Slovenije tov. Ludvik Zorzut v prosvetnem društvu v Barkovljah danes 20. t. m. ob 20.30 in jutri 21. t. m. ob 20. uri v Dolini v Jercogovi dvorani.

Stare številke „CICIBANA" in „PIONIRJA" dobiš na upravi Primorskega dnevnika Ul. sv. Frančiška 20/III Tel. 7338

GLEDALIŠČE VERDI

Drevi ob 21. uri bo igralska družina Gioi - Cimara ponovila Zorzijevo igro «Zlata žila» («La vena d'oro»).

Danes zjutraj se prične pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za tretji ljudski simfonični koncert Tržaške filharmonije pod vodstvom dirigenta Toffola. Koncert bo v nedeljo ob 11. uri dopoldne. Na sporedu so Rossinijeve, Dvorakove, Turchijeve in Strawinskega skladbe.

Ljudska prosveta

GLASBENA MATICA V TRSTU

Odborova seja bo danes 20. t. m. ob 20.30 v običajnih prostorih.

Po padcu z vespo dekle v resnem stanju

V bližini vojaškega letališča, ki je na cesti Občine - Prosek, je 28-letni Renato Borsani iz Ul. Crosada med vožnjo v vespo, na kateri je sedela tudi 17-letna Elvira Moderci iz Ul. R. Manna, prav na ovinku izgubil oblast nad vozilom in padel skupno z vozilom in z njegovo potnico na tla. Kerista se oba potnika ranila, so ju z rešilnim avtom odpeljali v bolnico, kjer so dekle zaradi rane na zatilniku, omotičnega stanja in verietnega zloma komolca sprejeli v resnem stanju na II. kirurškem oddelku, medtem ko so Borsanu samo izprali praske na obeh rokah in levem kolenu ter ga s prognozo okrevanja v 4 ali 5 dneh odposlali domov.

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
4., 5. IN 6. APRILA 1953 IZLET V
LJUBLJANO - ZAGREB
VIPAVO - AJDOVŠČINO
OPATIJO - REKO
POREČ
CELOVEC
Vpisovanje do 21. t. m. pri «Adria - Express», Ul. F. Severo 5-b - Tel. 29243.

KINO

Rossetti. 16.30: «Otok greha», Ida da Darnell, Tab Hunter, Donald Gray. Barvni film.
Excelsior. 15.30: «Scaramouche», Stewart Granger, Eleonor Parker, Janet Leign. Barvni film.
Nazionale. 16.15: «Androcles in lev», Jean Simmons, V. Mature.
Fenice. 16.30: «Kuma Trai Kuma», Angelica Hauff, A. Carlos.
Filodrammatico. 16.00: «Krinka in blata», Gary Cooper. Barvni film.
Arcobaleno. 14.00: «Snežišča na Kilimandžaru», G. Peck, Susan Hayward, Ava Gardner. Barvni film.
Astra Rojan. 16.30: «Kuma Trai Kuma», A. Hauff, A. Carlos.
Grattacielo (Ul. Battisti 10). 16.30: «Plamen», E. Rossi Drago, A. Nazzari, E. Cegani Della Scala.
Alabarda. 15.30: «Oči, ki se ne smejale», Jenifer Jones, Laurence Olivier.
Ariston. 16.00: «Legenda o ogrnem lokostrelcu», Burt Lancaster, Virginia Mayo. Barvni film.
Armonia. 15.30: «Lepotice na motornih kolesih», Isa Barzizza, Fulvia Franco, Enrico Viarisio.
Aurora. 15.30: «Pesmi noči», ja», najbolj znani in priljubljeni motiv, zadnjih petdeset let.
Garibaldi. 15.00: «Haitska vstaja», Dale Robertson, Anne Francis. Barvni film.
Ideale. 16.00: «Bela kri», Claudette Colbert. Film o življenju in malezijskih plantažah kavčuka.
Impero. 16.00: «Maya», W. Fritsch, Maria Litto. Avstrijski glasbeni film.
Italia. 16.00: «Sedmorica iz Veracruza vozi», Eleonora Rossi Drago.
Viale. 16.00: «Haitska vstaja», D. Robertson, A. Francis. Barvni film.
Kino ob morju. 16.00: «Za dva krajcarja upanja», Maria Fiore.
Vincenzo Musolino.
Massimo. 16.00: «Proti svetlobi», Ruth Roman, D. Clark. Barvni film.
Moderno. 16.00: «Prekleto zlato», William Powell. Barvni film.
Savona. 15.00: «Idaška princesa», Esther Williams. Van Johnson. Vesel glasbeni barvni film.
Secolo. 16.: «Rossinijeve ljubezni».
Vittorio Veneto. 15.45: «Kapitanec v Parizu», Gene Kelly.
Azzurro. 16.00: «Kastiljski junaki», Amedeo Nazzari.
Belvedere. 16.00: «Ljubi me, ljubi me da bi se zavedel», T. Gatland, F. Astaire. Barvni film.
Marconi. 16.00: «Stiri dobre na lovu», Tony Martin, T. Leigh, Eddie Bracken. Barvni film polen humorja, ljubezni in pesmi.
Novo cine. 16.00: «Poštni vlak», Rod Cameron. Barvni film.
Odeon. 16.00: «Nepremišljena žena», Gene Tierney, Cornel Wilde, Jeanne Crain. Barvni film.
Radio. 16.00: «Kocka», Ingrid Bergman junak», Jeff Chandler, Barvni film. Cabot, John Lund. Barvni film.

RADIO

PETEK, 20. marca 1953
JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254.6 m ali 1178 kc

11.00 S. Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester št. 3 v d molu op. 30. 13.30 Poročila. 14.00 Po svetu okrog. 14.40 Domači kotiček. 17.30 Pisan spored lahke glasbe. 1815 Pojo jugoslovanski pevci. 18.30 Koncert sopranistke Ondine — pri klavirju Geza Demšar — na sporedu so operne arije. 19.00 Večerne vesti. 19.15 Socialni motivi Sr. Kosovela. Govori P. J. Cajkovski: a) Romeo in Julija; b) Italijanski capriccio op. 45. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306.1 m ali 980 kc-sek

11.30 Zabavna glasba. 12.00 Glasba Anglija. 12.45 Poročila. 14.00 Glasba po željah. 14.15 Glasba za plesni ples. 16.00 Poročila. 16.15 Glasba za plesni ples. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Cajkovski: Koncert št. 2 za klavir. Vesela glasba. 19.00 Kraji in ljudje. 19.15 Pestra glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Priljubljene melodije. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. 21.00 Glasba za plesni ples. 21.45 Melodije in lepi glasovi. 21.30 Kratko nastane zemljevid? 22.00 Iz koncertnega dvorana Velike Britanije. 22.30 Zmerni ritmi. 23.15 Poročila. 23.25 Polnočna glasba.

TRST I.

11.30 Napol

VPRAŠANJE GENERALNEGA TAJNIKA OZN

Mac Carranov pritisk

Na sedanjem zasedanju Organizacije združenih narodov je na dnevnem redu tudi izvolitev novega generalnega tajnika. Dosedanji generalni tajnik, Trygve Lie, je namreč že lani dal ostavko, kkrati pa je obljubil, da bo vodil tajništvo OZN vse do tedaj, dokler ne bodo izvolili novega tajnika. Točka dnevnega reda dela sedanjega zasedanja, ki je predvidevala izvolitev novega tajnika, je bila že obravnavana, vendar za sedaj brez uspeha. Kandidat Romulo ni dobil potrebnega števila glasov, drugi kandikat, kanadski zunanji minister Pearson, pa je od 11 dobil 9 glasov, toda moskovski delegat je dal svoj «veto». Moskovski kandidat, poljski delegat Skrzezsewski pa je dobil le en edini glas in tako gladko pogorel. Tako so vsi trije kandidati toliko resni kandidati kolikor toliko resni kandidati — propadli in Organizacija ZN je za nadalje brez tajnika. Kako dolgo se bo to vleklo, ne vemo in tudi nihče ne more predvideti, kako se bo sploh rešilo to tako pereče vprašanje, od katerega je v precejšnji meri odvisno plodonosno delo organizacije same. Zapadna kandidata sta na zadnjem glasovanju sicer dobila več glasov, toda moskovski predstavnik je izjavil, da bo v vsakem primeru postavil svoj veto. Moskovski kandidat pa, kot kaže, ne uživa simpatij in zaupanja Zapada.

Iz tega sledi, da bosta tudi nova dva kandidata in sicer gospa Vijaya Lakmi Pandit in Sir Benegal Rau verjetno dosegla enak neuspeh. Toda vse to nas tu neposredno ne zanima, ampak skušali bomo prikazati sedanjo krizo v Organizaciji združenih narodov s posebnim drugega gledišča.

Povsem jasno je, da je sedanje stanje nenormalno ter da zelo vpliva na delo te mednarodne organizacije, ki je v teh tako napetih mednarodnih odnosih tako potrebna. Kje so vzroki in kdo krivci, ki so do tega stanja privedli? Vzrokov in tudi krivcev je več, toda dva neposredna krivca sta prav gotovo sam Trygve Lie in pa poznani ameriški senator, skrajni reakcionar, Mac Carran.

Člen 100 listine Združenih narodov se glasi: «Generalni tajnik in osebje ne bo pri izvrševanju svojih poslov zahtevalo niti sprejemalo navodil od nobene vlade, niti od katerekoli oblasti izven OZN. On se bodo omejili samo na delo, ki je v skladu z njihovim položajem mednarodnih uradnikov in so odgovorni samo Organizaciji ZN. Vsak član Organizacije ZN se obveže, da bo spoštoval izključno mednarodni značaj dolžnosti generalnega tajnika in osebja organizacije in da ne bo pri izvrševanju teh dolžnosti skušal vplivati nanje».

To bi Trygve Lie, kot dolgoletni generalni tajnik OZN, moral vedeti in je gotovo tudi vedel. Ravnal pa se ni v smislu tega člena. Ne bomo pri tem ugotavljali, ali je to storil zaradi šibkosti, ki je pri takem položaju nesprejemljiva in nerazumljiva, niti ali je namerno ignoriral ta člen, kar bi pa bilo še mnogo hujše in bi postopek bil vreden skrajne graje. Na vsak nacin pa moramo sklepati, da gre velik ali raje največji del krivde na njegov rovaš, ker se ni znal upreti pritisku ZDA.

Drugi krivec pa je, kot smo že rekli, ameriški senator, Mac Carran. Tega gospoda pozna gotovo ves svet in ne ravno v najlepši luči. Njegov strah pred komunizmom in vsako napredno idejo je zelo velik. Vsak odtenek rdeče barve ga spravi iz ravnotežja. Mac Carran sicer skuša dati svoji gonji proti komunizmu in vsem naprednim nazorom posebno zunanjo obliko, nekak videz borbe proti totalitarizmu, toda prave vsebine svoje gonje ne more prikriti.

Trygve Lie je klonil pred Mac Carranom in njegovim aparatom. Ali je on to storil hote ali je bil k temu primoran, ni bistveno. Bistveno je, da je dopustil Mac Carranovemu aparatu vmeševati se v notranje zadeve OZN in to kljub že prej omenjenemu 100. členu ustanovne listine in kljub temu, da 105. člen ustanovne listine OZN pravi, da «uradniki OZN uživajo imuniteto na ozemlju vsake države, ki je članica organizacije», kar pa pomeni, da velja tudi zanje, kot za vse diplomate, načelo eksteritorialnosti in to tudi v ZDA, kjer je sedež organizacije in tudi za državljane ZDA ki so nameščeni pri OZN.

Kljub vsem tem točnim predpisom pa je Mac Carran ali nekdo iz odbora za ugotavljanje «protiameriške dejavnosti» postavljal vsem ameriškim državljanom, ki so nameščeni pri OZN, vprašanje, ali so za ZDA ali za Združene narode. Vnema Mar Carranovih ljudi pa je šla še dalje. Mac Carranov ožji sodelavec, Mac Carty, je celo izjavil, da je potrebno ves aparat Organizacije ZN in celo samo OZN, v kolikor ne bi sodelovali z Mac Carranom, izgnati iz ZDA. V javnosti ter v delu ameriškega tiska so bila celo objavljena mnenja, da je OZN leglo protiameriške dejavnosti, leglo subverzivnih elementov ali celo nekaka agencija Moskve.

Kot smo že videli, je Trygve Lie pristal na zaslišavanja in ne samo to. Iz službe je odpustil večje število uradnikov in sicer vse one ameriške državljane, ki so bili nastavljeni pri OZN in ki, skicujoč se na ameriško ustavo, niso hoteli dati odgovora na že omenjeno Mac Carranovo vprašanje. Ko je Trygve Lie hotel opravičiti ta svoj postopek, je rekel sledeče: «Odpustil sem one ameriške uradnike tajništva, ki niso hoteli odgovoriti na vprašanje anketne komisije. Četudi se po ameriški ustavi odbijanje odgovora na vprašanja anketne komisije ne more smatrati kot osnova za krivico, ti uradniki niso več zaposleni pri OZN, ker so metali sum na vse osebje organizacije».

In vse to se je zgodilo zato, da bi se OZN «oddolžila Združenim državam za usluge in privilegije, ki jih uživa zato, ker je njen sedež v ZDA».

Iz gornjega sledi, da je bila ta Liejeva popustljivost Mac Carranovemu pritisku zelo groba kršitev ustanovne listine. Že sama smrt Liejevega ožjega sodelavca, Fellerja, ki se je lani pognal skozi okno in se ubil, je bila dokaz, da je uradno tajništvo OZN napravilo s tem veliko napako, kajti Feller sam, ki je baje svetoval Lieju, naj zaslišavanje dovoli, je takoj uvidel, da je bila to usodna napaka in je zato tudi napravil samomor. Da pa je Lie, kljub temu dogodku in kljub svojemu odstopu še nadalje dovoljeval to Mac Carranovo vmešavanje v notranje zadeve OZN in da je celo prišel do zaključkov, ki se dajo razbrati iz njegovega poročila o odpustu uradnikov, je dokaz, da je postal že sam, pa četudi pasivno, orodje Mac Carranovega skrajno reakcionarnega kroga, ki bi hotel spremeniti OZN v orodje najreakcionarnejših krogov ZDA ali pa jo izgnati ali celo razpustiti.

Vse to pa je danes samo voda na moskovski mlin.

Tradicionalni praznik sv. Jožefa v Riemanjih.

PODATKI STATISTIČNEGA URADA ZDRUŽENIH NARODOV

UMRLJIVOST OTROK V SVETU

Demografska statistika je vedno posvečala znatno pozornost umrljivosti otrok v svetu, ker je od nje v veliki meri odvisen razvoj in napredek prebivalstva. Kajti tudi visoka rodnost ne pomaga, če je umrljivost otrok visoka, ker se na ta način izgubi večina na novo priraslega prebivalstva. Zaradi tega je danes na podlagi dognanj statistične znanosti posvečena v vseh državah posebna skrb otrokom, ki naj dorastejo do dobe, ko bodo postali koristni člani človeške družbe.

Indeks umrljivosti otrok se računa takole: koliko otrok umre v prvem letu starosti in nato primerja tako ugotovljeno število s številom rojenih v ustreznem letu. To sicer ni točno, ker sta to dve statistični masi, ki ju pravzaprav ne bi smeli primerjati med seboj. Toda kolikor otrok, ki so se v nekem letu rodili, umre v naslednjem letu, preden doseže 1. leto starosti, približno toliko otrok, rojenih v prejšnjem letu, umre v teku poročilnega leta, preden doseže 1. leto starosti. Tako se obe številki več ali manj izravnata in dobimo na ta način najhitrejši pregled o umrljivosti otrok. Če znaša n. pr. umrljivost otrok, izračunana na ta način, v 1. letu starosti 200, pomeni to z drugimi besedami, da izgubimo od novorojenčkov vsakega petega otroka, če pa se nam posreči zmanjšati umrljivost na 100, pomeni to, da izgubimo samo vsakega 10. otroka, kar je vsekakor ugodnejše. Se ugodnejše pa so številke pod 100. Napredek zdravniške vede v zadnjih desetletjih, posebno pa zaradi vedno bolj naraščajoče uporabe antibiotičnih sredstev — pripomoglo je še tudi mnogo drugih činiteljev — je povzročil, da je v celi vrsti držav umrljivost otrok padla pod 50, kar pomeni, da izgubi skupnost samo eno dvajsetino vseh na novo rojenih otrok v 1. letu starosti.

Po najnovejših podatkih Statističnega urada Združenih narodov, ki jih je objavil v «Population and Vital Statistics Reports» za januar 1953, vidimo, da je stopnja umrljivosti otrok v večini držav na svetu znatno nižja kot je bila pred vojno. Nadalje pa nam kaže, da se je tudi v povojnih letih umrljivost v celi vrsti držav in ozemelj zmanjšala, kar je ugodno znamenje. Vendar pa so še številne države na svetu, kjer je umrljivost znatna in bi se dala še močno znižati, če bi mogle priti na raven naprednih držav. Vse to kaže, kako velike možnosti za izboljšanje zdravstvenega stanja po svetu so še vedno in da zmanjševanje umrljivosti otrok še ni zaključen proces, da bi bila neka meja, pod katero ni mogoče iti.

Najvišja umrljivost otrok je bila v zadnjih letih zabeležena v Romuniji, kjer je znašala leta 1947 198.8 (umrlih v prvem letu starosti na 1000 rojenih v poročilnem letu). Druga največja umrljivost je bila zabeležena v Čilu, kjer je znašala leta 1951 148.5 na 1000 novo rojenih. Nadalje je še znatna umrljivost otrok v Egiptu, Boliviji, Kolumbiji, Indiji in Pakistanu, v Evropi pa še v Bolgariji na Poljskem in v Jugoslaviji. Nad 100 znaša indeks umrljivosti otrok tudi v Ekvadorju, Peruju, na Filipinih ter v Malaji. Znižanje umrljivosti otrok pomeni za te države ohranitev desettisočev otrok. V drugo skupino spadajo države in ozemlja, kjer je umrljivost pod 100, ne presega pa 50 na 1000. V tej skupini je še cela vrsta prekomorskih držav in ozemelj, pa še vedno velik del evropskih držav. Po velikosti umrljivosti otrok pridejo v tej skupini naslednji: Mehika 99.7, Madžarska, Guatemala, Hongkong, Portugalska, Cejlon, Costarica, Alžir, Mavricij, Honduras, Nicaragua, Jamaika, Venezuela, San Salvador, Češkoslovaška, Paragvaj, Singapur, Argentina, Siam, Panama, Spanija 67.6, Italija 67.4, Portoriko 67,4, Avstrija 61.9. Japonska, Zahodna Nemčija, Posarje in Belgija 50.0.

V naslednji skupini so države in ozemlja, kjer je umrljivost otrok manjša kot 50. To so predvsem evropske države. V tej skupini je prva cona ASTO z indeksom 48.75 (1952 je umrljivost otrok znašala samo še 41,6); slede pa Francija 46.2, Irska 45.4, še nižja pa je umrljivost otrok v naslednjih evropskih državah: Finska, Vel. Britanija 30.9, Švica, Danska, Norveška, Nizozemska, Islandija, najnižji pa je indeks za Švedsko z 21.4, kar je tudi najnižji indeks na svetu. Na Švedskem imajo torej najmanjšo umrljivost otrok na svetu.

Med izvenevropskimi državami imajo nizko umrljivost naslednje: Izrael, Formoza, Kanada, Južnoafriška Unija (samo belo prebivalstvo), ZDA 28.6; najnižja pa je v Avstraliji s 25,2 in Novi Zelandiji z 22.8.

Seveda pa je pri teh podatkih upoštevati, da je zanesljivost številk zelo različna in da ni enaka. Toda kljub temu nam ta vrstni red daje zelo točno sliko umrljivosti otrok na svetu in nam kaže tudi, kako zelo bi se lahko zmanjšala umrljivost, če bi sledili vzgledu naprednih držav.

D. P.

Ptice, žuželke in lupinarji pri proučevanju zemeljskega magnetizma

Piloti, ki bodo leteli nad področjem severnega tečaja v času, ko je uporaba kompasa nemogoča zaradi magnetičnih neviht, in ko je nemogoče uporabljati zvezde zaradi sivkaste luči severnega sija, bodo verjetno že pozabili, da so njihovi točni navigacijski instrumenti le posnetek oči čebele ali skromnega in počasnega polža

Sto trideset divjih rac ni sledilo preteklo jesen svojim družicam pri njihovi vsakoletni selitvi v toplejše južne kraje, ampak pogumno sklenilo, da bodo prezimile na strehi neke stavbe pensilvanske univerze. Vendar do tega nezaslišanega upora, ki je pač prvi primer deviacije v zgodovini plemenitega račjega rodu, ni prišlo ravno iz preveč idealnih nagibov. Obilna hrana in ljubeznivo ravnanje profesorja dr. Henrika Yeagleya sta pripravila ptice, da so se odpovedale selitvi in sklenile kljubovati zimski ostrini pensilvanskega podnebja. Z drugimi besedami, dr. Yeagley je moral racam na vse načine dvoriti in jih poskupovati z najboljšo hrano, da jih je pripravil do tega, da se niso selile na jug in bile pripravljene pomagati mu ubogajvo pri njegovih poskusih.

Ti poskusi ne zadevajo niti v najmanjši meri značaja ali «moralnih načel» ptic sploh in močvirnih ptic posebej. Ta vneti raziskovalec tajnosti fizike hoče namreč le ugotoviti, kje je skrit in kako deluje tisti poseben kompas, ki ga morajo imeti vse ptice selivke. Prepričan je namreč, da so prirojene izredne navigacijske lastnosti teh ptic in njihova sposobnost za nezmotljivo orientiranje v zvezi z njihovo izrazito občutljivostjo za zemeljski magnetizem. S tem mnenjem se ne strinjajo vsi znanstveniki in proti tej tezi obstajajo še razni pomisleki toda dr. Yeagley je prepričan, da bo lahko predložil dokaze, ki bodo odstranili vse dvome, ko mu bo uspelo odkriti tisti posebni organ, ki je občutljiv za zemeljski magnetizem in ki je sedež tistega šestega čuta, ki omogoča pticam zanesljivo orientacijo na njihovih dolgih poletih od enega konca sveta na drugega. Če bodo njegove študije resnično dovedle do stvarnega uspeha, bo to omogočilo tudi praktično uporabo in ni izključeno, da bo človek s pomočjo ptic iznašel novo vrsto kompasa, ki bo natančnejši in občutljivejši kot je kompas, ki ga je iznašel pred nekaj stoletji in ki je ostal v bistvu nespremenjen do današnjih dni.

Zakaj prav divje race

Dr. Yeagley ni izbral za svoje poskuse slučajno rac. Skromni domači golobi in njihovi plemenitejši vrstniki, golobi-pismonoše, so bili mnogo lažje dosegljivi, vendar jih je izločil iz zelo preprostega razloga. Ugotovili so namreč, da golobi ami ne znajo uporabljati svojega prirojenega orientacijskega čuta, ampak da jih je treba na to šele navaditi. Race pa ne potrebujejo za uporabo svojega kompasa nobenih izpopolnjevalnih tečajev. Njihov nagon jih vodi nezmotljivo in preprečuje tudi tiste male pomote, ki jih opažamo pri naših mehaničnih magnetičnih sistemih. Tako je na primer znano, da kompasna igla ni stalno obrnjena točno proti severu, ampak napravlja več ali manj važne odklone zaradi vpliva ležišč železnomagnetičnih rudnin ali nepravilnosti zemeljske gmote. In dr. Yeagley je tudi prepričan, da se držijo divje race pri svojih poletih najmanj višine 300 metrov nad zemljo zato, da se odtegnejo tem pojavom, ki bi jih lahko spravili v znatne zmote glede smeri letenja. Resnica je, da se znajo divje race povsod, tudi na področjih, na katerih je opaziti najmočnejše odklone kompasne igle, orientirati brez vsakega oklevanja in da letijo vedno točno v smeri proti svojemu cilju.

Čebele „vidijo“ sonce

Vendar narava ni obdarila živali samo z navedenim orientacijskim sistemom. Lahko bi rekli, da je to v določenem smislu celo najbolj okrnjen sistem. Mnogo bolj zapleten in tin je na primer sistem, s katerim je narava obdarovala čebele. Te male, marljive žuželke nimajo nobenega «kompasa» in vendar točno zadenejo smer, v kateri morajo leteti. Njihove oči imajo namreč posebno obliko in so silno občutljive za polarizirano svetlobo, to je za posebno vrsto svetlobnih žarkov, ki se docela razlikujejo od normalnih žarkov. Čebele prejemajo na mrežnici sliko sonca v nebesnem odsevu polariziranih svetlobnih žarkov in se zato lahko hipno orientirajo. Čebelam zadošča najmanjši svetlobni trak sinjega neba, da tudi v najbolj oblačnih dnevih «vidijo» sonce. To so odkrili že pred več leti; odkritje pa je zelo velikega pomena tako za pomorsko kot za letalsko plovbo.

V določenih dnevih vsakega leta je nemogoče uporabljati magnetični kompas. V takih dneh divjajo namreč tako imenovane magnetične nevihte, še ne popolnoma pojasnjeni pojav, in takrat kompasne igle čudno plešejo, tako da se pri navigaciji ne more nihče zanesti na kompas. Čebelam se pa ni nikoli treba bati takih neprijetnosti. Njihova orientacija ne pozna nobenih negotovosti, te marljive žuželke ne izgubijo svojega «kompasa» niti pri najhujših magnetičnih nevihtah. Razumljivo je zato, da jim skuša človek iztrgati njihovo skrivnost in s tem izumiti umetno oko, ki bi bilo podobno njihovemu in ki bi služilo kot dopolnilo raznih sedanjih človeških magnetičnih sistemov.

Važnost teh študij je hitro spoznal ameriški urad za pomorska raziskovanja in sklenil, da jih finansira.

S tem je bilo omogočeno dr. Talbotu Watermanu, profesorju zoologije na univerzi Yale, da se je posvetil proučevanju občutljivosti polarizirane svetlobe. Vendar za svoje poskuse ni izbral čebel. Oči čebel so namreč premajhne, da bi jih lahko udobno proučeval. Narava s to prednostjo tudi ni obdarila samo čebel. So še druga živa bitja, ki imajo za polarizirano svetlobo občutljive oči. Tako imajo na primer nekateri lupinarji vidne organe, ki imajo prav tiste lastnosti kot oči čebel, so pa po svojih merah mnogo večje in zato mnogo bolj pripravne za študij na laboratorijski mizi. In te si je izbral dr. Waterman.

Da prouči vse vrste teh lupinarjev in primerja njihove optične lastnosti, je navedeni ameriški znanstvenik prepotoval počez in po dolgem vodovja Tihega oceana ter prevozil okoli 48.000 kilometrov. Na teh svojih potovanjih je dr. Waterman zbral neštevilne vrste teh lupinarjev, jih temeljito proučil v vseh podrobnostih in zlasti glede oblike njihovih oči. Zdaj se je vrnil v Ameriko, da v miru nadaljuje svoj študij. Njegovi poskusi so za uboge lupinarje pač zelo kruti. Vzeti jim mora oči, odstraniti očesne živce in pritrditi napravo. Dražljaje, ki jih povzroča polarizirana svetloba na mrežnici, spremeni nato v električne podnete, katere primerno ojači. S pomočjo cevi katodnih žarkov lahko na svetlikajoči se lestvici razberejo, v koliko občutljive plasti mrežnice lupinarjev reagirajo na svetlobne dražljaje polarizirane luči.

Oblike, ki so pri tem vidne, fotografirajo in spravljajo. Dr. Waterman izjavlja, da bo s temi poskusi zbral potrebne podatke za umetni sistem, ki bo imel prav vse značilne lastnosti oči čebel in lupinarjev.

„Polž, polž, pokaži roge!...“

Ne vemo še, do katere točke so zdaj napredovale študije dr. Watermana, prav tako kot tudi ni objavljeno, kaj je ugotovil dr. Yeagley s svojimi divjimi racami. Lahko smo pa prepričani, da bodo njuna raziskovanja prej ali slej dovedla do stvarnih uspehov. Znova je torej dala narava sama človeku pobudo za napravo instrumentov, ki mu naj omogočijo boljše obvladovanje nje same. Toda piloti, ki bodo leteli nad področjem severnega tečaja v času, ko bo uporaba kompasa zaradi magnetičnih neviht nemogoča in zaradi sivkaste luči severnega sija ne bo mogoče pri navigaciji uporabljati zvezd bodo verjetno že pozabili, da so njihovi točni navigacijski instrumenti točen posnetek oči čebele ali skromnega in počasnega lupinarja.

Proučevanje radioaktivnega bencina

Dva industrijska kemika izjavljata, da bo z uporabo radioaktivnega bencina verjetno mogoče povečati kilometražo avtomobilov. Pri svojih poskusih uporabljata bencin, kateremu je primešan tetraitilni svinec, ki ga je napravil radioaktivnega.

Slavno gledališče na prostem v Los Angelesu, ki ga tisoči ljubiteljev glasbe in gledališke umetnosti obiskujejo vsako leto.

„UMETNIŠKE BRIGADE“ v Vzhodni Nemčiji

«Umetniki naj dajejo socialistični družbi dela, ki bodo skupnosti pomagala v vsakdanji borbi za dosego petletke — je pred kratkim zapisal neki vodilni vzhodnonemški kritik v dresdenskem listu «Saechsische Zeitung». Umetnina naj bi pomagala razvijati duha kolektivizma v naši družbi, dvigati borbenega duha za obrambo dosežkov in prekvasiti družbo z duhu svetega prijateljstva do velike Sovjetske zveze.

Isti umetniški ideolog je pozneje tem v nekem drugem članku še zapisal, da navsezadnje niti ne gre za to, kaj zagotavlja umetnikovo notranjost in ga sili k ustvarjanju, ampak za to, kako bo delovno ljudstvo v tovarnah in v vaseh sprejelo njegovo stvaritev. Takim merilom je torej estetska plat umetnine povsem podrejena in o prostemih estetike v novih socialističnih razmerah ni možno govoriti. Ne estet ampak ideolog sodi o umetnini, ne pa se umetnik posvetuje z estetom ampak z ideologom preden pristopa k novim delom.

Samo logična posledica takega sklepanja so zato takozvane nove «umetniške brigade», o katerih na primer poročajo iz vzhodne Nemčije. Nekoč so se umetniki in kritiki zbirali v klubih, danes stoji v taki «brigadi», ki ta ko spominja na udarniško komisar, ki mu je zaupano ideološko vodstvo brigade.

Take umetniške brigade so udarniško pripravile sedaj odprto dresdensko umetniško razstavo. In prav te dni se vzhodnonemško časopisje obširno razpisuje o njih, o uspešnem načinu dela v njih. S posebno pohvalo omenja nekatere med njimi, zlasti «Prvo socialistično umetniško brigado», «Brigado Luke Cranacha», «Wartburško brigado», «Brigado dresdenske umetniške šole», ki so vse sodelovale pri pripravah na omenjeno razstavo.

Zanimivo je, kako razlaga list «Freiheit» uspešnost dela v takih brigadah:

«Izkušnje so pokazale, da ustvarjanje ob naslonitvi na kulturne politike omogoča poprejšnje skrbno razčiščenje subjekta in njegove umetniške realizacije. Tako izginjajo poprejšnje napake, da so se umetniki pričeli ukvarjati s kompozicijo umetnine še preden so bili sami dovolj na jasnem o političnem pomenu svoje zamisli.

Prof. Lea Grunding pa je 19. februarja letos v listu «Nazional Zeitung» še določneje označila namen kolektivnih brigad, ko je zapisala:

«To novo umetniško gibanje, ki hoče posnemati zglede naših novatorjev v tovarnah, pristopa k novim metodam kolektivnega umetniškega prizadevanja v obliki brigad, v kakršnih je prvi pogoj ustvarjanja — spontano koordiniranje umetniškega dela z načrti naše družbe za izgradnjo socializma».

Zanimanje za lesoreze Lojzeta Spacala v Pittsburghu

Na razstavi sodobne italijanske grafike, ki je bila jeseni prirejena v pitsburški «Hall of Sculpture», so lesorezi Lojzeta Spacala zbudili veliko zanimanje med mnogimi modernimi ameriškimi umetniki. Umetniška kritika se je ob posameznih italijanskih umetnikih, ki so imeli svoja dela na tej razstavi — Campigni, Santomaso, Afro, Morandi, Carrà, De Chirico, Marini — še posebej ustavljala prav ob Spacalovih lesorezih in Marinijevih litografijah.

Prva mednarodna razstava pletenih in kvačkanih izdelkov

V Olimpiji v Londonu so priredili prvo mednarodno razstavo pletenih in kvačkanih izdelkov, ki bo odprta do 28. marca. Med državami, ki so poslale svoje izdelke, so: Jugoslavija, Švica, Nemčija, Španija, Italija, Belgija, Portugalska, Norveška, Švedska, Danska, Finska in druge. Med španskimi izdelki prednjači volnena otroška jopica, ki je pravcato mojstrsko delo, med švedskimi pa prevladujejo pestrobarvne kapice in rokavice. Ciper zastopajo pletene in kvačkane volnene čipke. Jugoslavijo pa v živobarvnih kompliciranih vzorcih pletene nogavice. Zena nekega danskega umetnika je poslala za razstavo dve pleteni stenski preprogi, izdelani po srednjeveški tehniki.

Stalinov odnos do sodelavcev

Leta 1952 je izšla v ZDA zanimiva knjiga. Napisal jo je znani ameriški novinar in publicist L. Fischer. Knjiga govori o SZ, o vsem kar je z njo v zvezi, predvsem o ljudeh, se pravi o Stalinu kot prvem, potem pa še o vseh drugih, ki jih prikazuje kot navadne njegove hlapce, mizerna bitja, ki so pokorno izvrševala njegovo najmanjšo željo; ljudi, ki so izgubili zadnjo trohico svojega ponosa, se dobesedno odpovedali svojemu dostojanstvu, da bi si mogli zagotoviti čim uglednejše in donosnejše mesto v birokratskem stroju, ki ga je on ustvaril ter ga s svojo voljo tudi obvladoval.

Fischer je med prvo in drugo svetovno vojno preživel več let v SZ, tu se je mogel dodobra seznaniti z njenimi razmerami, razpoloženjem ljudstva političnim in družbenim razvojem, kakor tudi z različnimi vodilnimi osebnostmi sovjetskega javnega in političnega življenja, med drugim tudi s samim Stalinom. Smatra se za enega najboljših poznavalcev življenja v SZ, v sami knjigi pa naletimo na podatke ki jih ni mogoče najti nikjer drugje.

Kot nam on v tej knjigi opisuje Stalina, o njegovih odnosih do svojih žena, otrok, staršev; do svojih prijateljev in političnih nasprotnikov, je takoj razvidno, da se je Stalin, tako v političnem kot privatnem življenju, obnašal kot najhujši vzhodnjaški despot. Njegova volja je bila zakon, ki se mu ni šlo zoperstavljati, komur je bilo drago golo življenje S pravo azijatsko potrpežljivostjo, vztrajnostjo in zvijačnostjo, je v letih, ko je po Leninovi smrti stopil na njegovo mesto, uspel doseči tisto, za čemer so vedno stremeli vsi vlastodrržci tega sveta, namreč, da je njegova volja odločala o življenju in smrti desetin in desetin milijonov ljudi, brez priziva in v absolutnem smislu. Nasproti njemu so se ljudje čutili brez moči, vsled česar se je v njihovem pojmovanju postopoma spremenil v nekakšno božanstvo ki so se pred njim zvijali kot črvi, se mu dobrikali, lagali ter se pretvarjali, da bi se mu prikupili ter si zagotovili prostorček v senci njegove ledene in večkrat smrtno nevarne milosti.

Fischer navaja med drugim v svoji knjigi nekaj značilnih primerov, iz katerih je razvidno, da so se celo najvišji državni in politični dostojanstveniki plazili ob Stalinovih nogah, ne oziraje se na svoje človeško dostojanstvo, ki je osnovni princip socialistične etike in morale, ne da bi še posebej upoštevali svojih osebnih sposobnosti in političnih zaslug iz revolucionarnih borb ki prav gotovo niso nič manjše od njegovih. Navedimo nekaj takih primerov.

Leta 1944 se je nahajal v SZ Eric A. Johnston, predsednik trgovinske zbornice ZDA. Ob tej priliki je imel tudi razgovor s Stalinom. Ker se je prav kar odpravljal, da obišče neki industrijski center na Uralu, se je s tem v zvezi obrnil do Stalina ter mu rekel: «Želel bi, da bi odšli z menoj na Ural tudi štirje dopisniki».

«Zakaj pa ne», je odvrnil Stalin.

«Pomeni, da lahko gredo z menoj?»

«Vsekakor, lahko».

«Potem pa hvala lepa maršal», je rekel Johnston. «Samo ne vem, če se bo s tem strinjal gospod Molotov. Njegovo ministrstvo mi je namreč odbilo prošnjo».

Molotov ki je prisostvoval temu pogovoru in se je tačas o njem govorilo, kot o bodočem Stalinovem nasledniku, je s čudno naglico pohitel ter skoraj kriknil:

«Jaz se vselej strinjam z odločitvami tovariša Stalina».

Takoj nato je Stalin malce nagnil glavo, čez obraz pa mu je prihrnil vesel nasmeh. Rekel je: «Ali ste, gospod Johnston, zares pričakovali, da se gospod Molotov ne bo strinjal z menoj?»

Drug takšen primer, ki govori o popolni podrejenosti ter nepojmljivi ničevosti slehernega sovjetskega človeka v odnosu do «velikega» in «nezmotljivega» Stalina, pa naj je šlo za še tako sposobno, zaslužno in popularno osebnost, je primer, ki se je dogodil med maršalom Žukovom in generalom Eisenhowerjem

Leta 1945 je Žukov zavzel Berlin. Kmalu po tem zgodovinskem dogodku ga je general Eisenhower povabil na banket, ki ga je njemu v čast priredil v Frankfurtu. Med obema se je razvil sledeč pogovor, ki so ga potem natisnili vsi ameriški časopisi:

Žukov: *«Mi imamo nekaj nemških tvornic sintetičnega bencina ki smo jih zavzeli na našem teritoriju. Te tvornice smo popravili, ne moremo jih pa spraviti v pogon, ker nimamo za to potrebnih strokovnjakov. Slišal sem, da imate tudi vi nekaj takšnih tvornic, ki pa obratujejo. Ali bi si lahko nekateri moji strokovnjaki ogledali, kako obratujejo vaše tvornice?»*

Eisenhower: *«Se razume. Kar pošljite jih, pokazali jim bomo, kako se to dela».*

Žukov (zelo začuden): *«Mislite, da vam v zvezi s tem ni potrebno vprašanti za svet vašo vlado?»*

Eisenhower: *«Seveda ne... Kar pošljite jih».*

Legendarni sovjetski vojsko vodja in trikratni heroj se ni mogel načuditi, kako more Eisenhower tako svobodno ravnati. On bi vsekakor vprašal za svet Kremelj, preden bi kaj takega odločil, kajti vedel je, da ni dobro, če ima sovjetski oficir preveč iniciative.

Ko se je vojna končala so Žukova povabili, naj bi prisostvoval paradam zmage, ki so jih takrat prirejali po ameriških mestih. Tam bi ga bili slavili kot Rusa, ki je dobil vojno Žukov pa ni šel, kajti ni bil on tisti, ki je zmagal v vojni, marveč Stalin. In ker je postala njegova slava zmagovitega vojskovodje Stalinu čeda lje bolj neprijetna ga je takoj po končani vojni postavil na dokaj neznaten in skromen položaj komandanta vojnega okrožja v Odesi, kjer naj bi premišljeval o minljivosti posvetne slave in nehvaležnosti tega sveta.

Pa ne samo Žukov, marveč celo Klementij Vorošilov, legendarni junak iz slavnih dni državljanske vojne in star boljševik, bi se bil vsakikrat ob Stalinovi prisotnosti najraje pogreznil v polževo lupino. Ob priliki, ko ga je neki inozemski fotograf, ki se je nahajal v Rusiji, da bi fotografiral sovjetske voditelje, vprašal, če ga more slikati, ga je Vorošilov najprej vprašal, če je že fotografiral Stalina. Kakor hitro je slišal, da ne, mu je odgovoril: «Potem ne morete slikati niti mene».

Stalin, ki je zelo dobro poznal to skrajno hlapčevsko razpoloženje svojih najožjih sodelavcev do njegove osebe, je nad tem užival. Užival je nad njihovo ponižnostjo in klečeplazenjem, ki so ga vsak trenutek spominjali njegove veličine in moči. In ker mu je to prijalo, se je sistematično obdajal s sicer dobrimi delavci in sposobnimi organizatorji, ki pa drugače niso smeli predstavljati neke osebnosti, marveč so morali biti navadne lutke.

Stalin je redkokdaj predsedoval sestankom politbiroja. V diskusijo se po navadi ni vmešaval. Od časa do časa, če ga je kdo vprašal kakšno je njegovo mišljenje o nekem določenem vprašanju je kratko odgovarjal: «Strinjam se z mišljenjem tovariša Malenkova». Ali pa: «Bolj se strinjam s tovarišem Berijo», itd. S tem je med tekmece vnašal zavist in sovraštvo, torej elemente, ki so mu pripomogli do absolutne oblasti in s pomočjo katerih si je še naprej utrjeval svoje dominantne pozicije. Vsi njegovi uspehi so povečini temeljili na sicer že obrabljeni, vendar učinkoviti formuli: divide et impera. On je zmagoval na sporih in nesoglasjih drugih.

Stalinov odnos do ljudi je bil obeležen z nekim zelo vidnim prezirom do vsega, kar ga je obdajalo. Bil je zelo hladen in nedostojen tudi za svoje najožje sodelavce. Živel je sam zase, izoliran od vseh podrejenih. Ni trpel intimnosti, ne kakršnegakoli toplejšega odnosa med ljudmi ker je to bilo proti njegovi naravi, ki je bila hladna in brez slehernega človeškega čustva. Skratka, bil je fevdalni diktator vzhodnjaški princ v svojem Kremlju, ki so se mu njegovi podrejeni vazali plazili ob nogah, kakor trop ponižnih hlapcev, ki bi bili pripravljeni poklati se, čim bi ne občutili več nad seboj železne pete težkega gospodarjevega škornja. Zdaj, ko je jekleni mož zapustil to žalostno «dolino solz», je pravi čas, da to store. Morda niti ne bo treba čakati tako dolgo. Nenadna obolenja in potem smrt najvidnejših kominformovskih prvakov po Stalinovi smrti je morda le uvod v nove strahote.

Izpopolnitev diagnoze želodčnega raka

Znanstveniki kalifornijske univerze poročajo, da so iznašli nov način ugotavljanja želodčnega raka. Ta način so preskusili na 400 bolnikih in dosegli z njim 71,4 odst. pravilne diagnoze bolezni, medtem ko so starejše metode dale pravilno diagnozo samo v 51,4 odst. primerov.

TRST, petek 20. marca 1953

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo še vedno sončno vreme, temperatura se bistveno ne bo spremenila. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je znašala 11,6 stopinje, najnižja pa 6.1 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 18.30: Koncert sopranistke Otta Ondine — pri klavirju Gojmir Demšar. — **Trst II.:** 20.30: Tržaški kulturni razgledi. — **Trst I.:** 19.20: Orkester V. Krikave. — **Slovenija:** 12.00: Obisk pri Matiji Tomcu.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Katoliški duhovnik o cerkvi v Jugoslaviji

Neki katoliški duhovnik, doma iz Gorice, ki živi in vrši svoje duhovniške posle že 24 let v Jugoslaviji, je prejšnji mesec pisal svojim sorodnikom v Podgori dolgo pismo, v katerem pripoveduje med drugim o divjanju Paveličevih ustašev med zadnjo vojno, s katerimi je sodelovalo tudi zelo mnogo katoliških hrvatskih duhovnikov in o divjanju ruskih Čerkezov. Pred enimi in drugimi se je moral tudi on januarja leta 1945 zateči na Madžarsko, od koder se je vrnil takoj po osvoboditvi v Ladišlav, kjer služuje že 14 let. Medtem so mu ustaši in Čerkezi požgali cerkev in župnišče, ter mu odnesli ali uničili vse, kar se je odnesti ali uničiti dalo. Tako je moral po povratku začeti z ničem.

«Nisem imel nobenih materialnih sredstev», pravi naš rojak v svojem pismu, «pač pa sem si pridobil veliko spoznanje o etični vrednosti socializma. To je na naravnih etičnih načelih zgrajeno družabno življenje, česar nikakor ne moremo trditi za tako imenovano zapadno demokracijo».

Pismo pravi dalje, da organizirajo sedaj tudi na Hrvat-

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

skem stanovsko organizacijo katoliških duhovnikov po vzgledu Cirilmetodovega društva v Sloveniji in se zgraža nad «Katoliškim glasom», ki napada tako stanovsko združevanje katoliških duhovnikov.

«Danes je vedno več tistih duhovnikov, ki so bili prej ustaško usmerjeni in sedaj spoznavajo svojo zmoto», pravi dalje v pismu in o preganjanju duhovnikov v Jugoslaviji takole piše: «Ne verjemite kar tam pri vas (na Goriškem op. ur.) duhovniki govore, da se pri nas duhovniki in cerkev preganjajo. To ni res in jaz sem prvi priča za to. Mene zelo spoštujejo in mi pomagajo. Seveda ne morejo pa pri nas trpeti, da bi kdor koli prodajal svojo domovino tujcu, ali ji drugače škodil.

Niti en duhovnik ni bil preganjan zato, ker je katoliški duhovnik, ker uči v cerkvi katoliški verouk, ker posluša škofa v cerkvenih stvareh. Ne verujte, da so komunisti pri nas taki, kakor jih opisujejo na zapadu. Res je, da so materialisti in ne verujejo v posmrtnost, vendar pa nobenega ne silijo, da mora tako misliti kakor oni. Priznati pa jim moramo, da hočejo uvesti nravno etiko v vse panoge državnega družabnega življenja, v zakone itd. V velikanskem obsegu so to že izvršili.

Pri nas imajo delavci tovarne in denar v svojih rokah. Delavci služkinje, invalidi, vsi so zavarovani in dobijo pokojnino. Sodnija preganja tatove in špekulante. Povsod se tekmuje kdo bo več, bolje in lepše naredil. Nastajajo družine z večjim številom otrok, ker dobiva mati za vsakega otroka doklado do 3.000 din. Ni mi znana nobena država, ki bi bila, kar se nravne etike tiče, popolneje urejena od naše.

Od nas duhovnikov zahteva država samo, da ne delujemo proti njej. Ne morem si misliti, kako naj ne bi ljubili svoje domovine, ki so jo vsi sosedje izrabljali in oblatili, pa gre kljub temu z gigantskimi koraki naprej. Prepričan sem, da bo cerkev v Jugoslaviji bolj svobodna kakor kjer koli na svetu, ko bodo nekdanji ustaški duhovniki spoznali svojo zmoto.

V Sloveniji prejemajo duhovniki od države pokojnino in so deležni tudi socialnega zavarovanja, ki jim nudi zastonj zdravljenje, letni dopust in znižano vožnjo. V mnogih tako zvanih krščanskih državah pa živi dobro samo tako imenovani višji sloj, medtem ko žive delovne množice še vedno v pomanjkanju».

Še marsikaj omenja naš goriški rojak v svojem pismu, vendar pa naj bo to za danes dovolj v premislek tistim, ki blatijo svojo matično državo, še vedno hlapčujejo tujcu, ki mu prodajajo svoj lastni narod, zlasti pa tisti, ki takim ljudem verujejo.

Iz «Soče»

50-LETNICA KMEČKO DELAVSKE POSOJILNICE V DOBERDOBU

Velika važnost ustanove za napredek kraškega gospodarstva

Posojilnica bo skušala pridobiti člane tudi v Dolu in Jamljah

GORICA, 19. — V nedeljo 15. marca so v Doberdobu praznovali 50-letnico obstoja kmečko-delavske posojilnice, katero so leta 1903 ustanovili v Doberdobu takratni učitelj Brezigar ter domačina Andrej Gergolet in Mihael Ferletič. Glavna naloga posojilnice je bila pomagati kmetu in delavcu z raznimi posojili za nabavo zemlje ali orodja. Posojilnica šteje 106 članov. Ker pa so to predvsem Doberdobčani, bi bilo potrebno, da bi se v posojilnico vključili tudi kmetje in delavci iz Dola in Jamelj. Z nedeljskega občnega zbora, kjer so prebrali blagajniško poročilo za leto 1952, je bil razviden napredek te ustanove, ki pošteno in z uspehom deluje v dobrobit delovnega človeka. Visoke številke dokazujejo uspešno delovanje doberdobske posojilnice. V lanskem letu je izdala za 3,500.000 lir posojil svojim članom ter pripomogla domačemu človeku v gospodarskih težavah pri nabavi zaželenega zemljišča itd.. Računi kažejo, da je posojilnica imela v letu 1952. za 1.193 tisoč lir več posojila kot v letu 1951. Tudi vlagatelji so pokazali veliko zaupanje v kmečko-delavsko posojilnico, saj so lansko leto vložili 1,000.000 lir več kot leta 1951. Poleg posojila in vlaganja je posojilnica v Doberdobu nabavila precej kmečkega orodja za kmete. Od tega je imela 14.470 dohodka, ki ga bo kasneje uporabila za nakup modernega kmečkega orodja.

Odborniki se pridno sestajajo. V lanskem letu je imel upravni odbor 4 redne in 4 izredne seje. Člani so na občnem zboru in ob petdesetletnici posojilnice ugotovili njene velike koristi.

Nerodni padec kolesarja v Dolu

GORICA, 19. — Danes popoldne se je 45-letni Ivan Pahor iz Gabrij št. 28 namenil s kolesom v mesto k nekim znancem. Vozil je precej naglo po Dolu, ko je nenadoma zgubil ravnotežje in nerodno padel na tla. K sreči je bilo ob tisti uri več ljudi na cesti, ki so ga pospremili do bližnje hiše, kjer so poklicali na pomoč rešilni avto Zelenega križa, ki je ponesrečenca pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so ugotovili, da si je pri padcu ranil desno nogo in se laže popraskal po obrazu. Ozdravel bo v nekaj dneh.

Nenadna slabost sodnika dr. Bogataja

GORICA, 19. — Včeraj zjutraj je šel dr. Milan Bogataj na zavod Banca d'Italia v Ul. Codelli po pokojnino. Ko je čakal na uradu, mu je postalo nenadoma slabo. Bančni uradniki so nemudoma poklicali na pomoč taksi, da bi ga pospremili do doma. Neki znanec mu je ponudil pomoč. Ko je avtomobil skoraj dospel do Svetogorske ulice, je imel sodnik Bogataj nov napad. Takoj so ga odpeljali v mestno bolnišnico Brigata Pavia, kjer so ga sprejeli na opazovalni oddelek za zdravljenje. Sinoči se je njegovo zdravstveno stanje znatno zboljšalo. Iskreno mu želimo hitro okrevanje.

IZ SODNIH DVORAN

Zaradi pomote ga je ločena žena tožila

Pred sodniki se je izkazalo, da je ločeni mož redno plačeval ženi vzdrževalnino, ki je po pomoti ostajala v banki.

GORICA, 19. — 26. februarja 1949 je goriško sodišče proglasilo ločitev 47-letnega podčastnika mornarice Sergia Gasparinija iz Pule, bivajočega v Neaplju, in njegove žene Francke Berci ter ji določilo 15 tisoč lir preživnine.

Nekaj časa je bilo vse mirno. Bercijeva je redno prejemala mesečno določeno vsoto. Nenadoma pa ni več prejela redne pošiljke in tudi pismeni stiki z možem so prenehali. Minilo je nekaj let in ko je ženska uvidela, da je bilo vse njeno iskanje, da bi izsledila moža, zaman, ga je prijavila sodnim oblastem.

Na včerajšnji razpravi se je izkazalo, da je Gasparini redno pošiljal denar svoji ženi in da je pooblastil upravo edinice, kateri je pripadal, da mu je pridržala mesečno 15 tisoč lir. Tu je seveda prišlo do pomote in denar je ostal nakopičen v blagajni, ne da bi ga izplačali njegovi ženi.

Tako je sodnija oprostila Gasparinija, ker ni zakrivil dejanja.

SEJA SOVODENJSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Dražba za dovoz gramoza na slabe sovodenjske občinske ceste

Nakup cementnih cevi, nakup inventarja za županstvo in povišanje pristojbine za telefonsko kabino

SOVODNJE, 19. — Ker na zadnji seji sovodenjski občinski svetovalci niso mogli pregledati in odobriti vseh točk dnevnega reda, so se sinoči ponovno sestali. Najprej so odobrili nabavo 175 m cevi iz cementa za ureditev napeljave vode. Cevi bodo debele 30 cm, stale pa bodo najbrž po 550 lir meter. Občina bo s tem precej oškodovana, vendar so vsi svetovalci soglašali, da so cevi nujno potrebne za obcestne jarke. Odobrili so tudi predlog za zidanje obcestnega zidu na Peči; predlog bo morala še odobriti prefektura.

Občina Sovodnje ima tri organiste in cerkovnike, katerim dodeli vsako leto primerno nagrado. Za leto 1952 so občinski svetovalci po daljši diskusiji sklenili nagraditi vsakega posameznika, s 5.000 lirami. Določili so tudi plačo čuvaju vodne črpalke na Peči, ki bo odslej prejemal povprečno 2 tisoč lir mesečno, v mesecih, ko je več dela, pa 2.500 lir. V odsotnosti župana so odobrili povišek njegove nagrade.

Na županskem uradu zelo primanjkuje oprema v uradih, predvsem pa na matičnem uradu, kjer so važne dokumente spravili za pisalno mizo. Zato župan na sinočnji seji poudaril potrebo nakupa omare za hrambo dokumentov in mize za pisalni stroj. Stroški bodo znašali 36.500 lir; županov predlog so soglasno odobrili.

Odobrili so sklep upravnega odbora od 13. januarja 1.1953, ki se nanaša na predplačilo trošarine na luksuzne predmete. Vsak trgovec bo vnaprej plačal trošarino na predvideno število omenjenih predmetov, katere upa prodati; ako pa jih ne bo prodal, mu bodo denar vrnili. To je občinski svet sklenil zaradi slabega nadzorstva nad prodanimi predmeti in nerednega plačevanja trošarine, kar je občini v škodo.

Neki delavec je pred časom zaprosil občino, naj mu na Peči proda parcelo za zgraditev hišice. Občina je bila želji voljna ustreči; potreben je bil le sklep občinskega sveta, ki je sinoči določil tudi prodajno ceno. Kupec je ponudil 15 lir za kvadratni meter. Vsega skupaj je 1905 m2. Občinski svetovalci so se s predlogom strinjali ter prodajo odobrili.

Precej dolgo so razpravljali o 9. točki dnevnega reda, to je ponovnem dovozu gramoza na občinske ceste. Prav te dni popravljajo s pomočjo delovnih centrov ceste v sovodenjski občini; ker pa je gramoza premalo, je občinski svet odobril dovoz še 350 m gramoza in z dražbo ponudil prevoz posameznikom, ki ga bodo razvozili predvsem v Rupo, Gabrije, Sovodnje in tudi v ostale vasi občine. Končno so odobrili zakonski povišek pristojbine na javno telefonsko kabino. Občina bo odslej plačevala 10.400 lir letno in ne 8.000 lir kot prejšnja leta.

Občinski svet se bo ponovno sestal čez 15 dni; obravnavali bodo davčna vprašanja.

20. MAREC V GORICI

„ARENA" NAPOVEDUJE PROSLAVO DIJAKOV

Oblasti opozarjamo, da je njihova dolžnost preprečiti fašistične izgrede, ki bodo lahko samo škodovali

GORICA, 19. — Kljub prepovedi ministrstva za vzgojo, da dijaki danes ne bodo smeli zapustiti šolskega pouka, ker bodo v nasprotnem primeru njihovi izostanki neopravičeni in strogo kaznovani, je glasilo istrskega revizionističnega gibanja «Arena di Pola» objavila vest, da se bodo na proslulo obletnico tristranske izjave od 20. marca 1948 goriški dijaki zbrali in v povorki odšli po glavnih goriških ulicah ter odšli v spominski park, kjer bodo poslušali priložnostni govor. Manifestacijo bo po pisanju istega časopisa vodil poseben organizacijski odbor, ki ga sestavljajo člani raznih «patriotskih organizacij».

Kakor vidimo bomo v Gorici doživeli še eno v vrsti tolikih manifestacij šovinističnega značaja, v katerih prihaja vse bolj do izraza vcepljeno sovraštvo do sosedne Jugoslavije, ki odločno brani svojo zemljo pred imperialističnimi osvajalci na vzhodnih in tudi zahodnih mejah.

Predobro se spominjamo lanskih govorov 20. marca, da bi ne mogli predvidevati tudi za danes nesramne izpade proti jugoslovanskemu sosedu, zlasti še ker šovinistični italijanski tisk po prihodu maršala Tita v Anglijo vedno bolj zaostruje protijugoslovansko gonjo, ki bo nujno morala najti svoj izraz tudi v današnjih govorih.

Zato opozarjamo oblasti na možnosti teh provokacij in od njih odločno zahtevamo preprečitev slehernega poskusa «patriotičnih organizacij» proslavljati 20. marec v kakršni koli obliki, ker bo lahko samo okvir fašističnih priprav proslavljanja v Trstu.

Pričakujejo sestanek mešane jugoslovansko italijanske komisije

Ljubljanski časopisi pišejo, da se bo v Gorici v kratkem sestala mešana jugoslovansko-italijanska komisija, ki urejuje arhive in druge administrativne akte, ki jih mora Italija v smislu mirovne pogodbe izročiti Jugoslaviji. Komisija je bila ustanovljena l. 1950 in je delovala do 1. januarja lani. Ponovno bi se bila morala sestati 5. maja 1952 v Gorici, pa se to do danes ni zgodilo.

Italijanske oblasti so izročile do sedaj del arhiva, ki se nanaša na osvobojene kraje, predvsem zemljiško knjigo ter arhiv okrajnih sodišč in železnic za goriški okraj. Izročiti pa morajo še ostali del arhiva in administrativnih aktov tako za goriški okraj kot za ostale dele Slovenskega Primorja in Istro. Tudi Istra mora dobiti še ves administrativni arhiv za te kraje. Manjkajo tudi tehnični podatki o električnih centralah in drugih napravah in o komunikacijah ter arhiv, ki so ga za Slovensko Primorje in Istro med italijansko vladavino vodili centralizirano v Rimu.

VIDEMSKI TRGOVINSKI SPORAZUM

V februarju izdanih 16 uvoznih in 18 izvoznih dovoljenj

Uvoz gradbenega lesa, kolov za trte, kurjave, olja, mesa in izvoz avtomobilskih delov, pneumatik, zračnic, semena in drugega blaga

GORICA, 19. — Meseca februarja je Trgovinska zbornica v okviru videmskega sporazuma za krajevno izmenjavo z Jugoslavijo izdala 16 uvoznih dovoljenj za 26.385.000 lir. Uvozili so naslednje blago: gradbeni les, kole za trte, kurjavo, oglje, goveje in ovčje sveže meso in razno blago.

Zbornica je izdala tudi 18 izvoznih dovoljenj v znesku 29,954.982 za naslednje blago: nadomestni deli za avtomobile, nadomestni deli za kolesa, plašči in zračnice, semena in razno drugo blago.

Stanje avtonomnega kompenzacijskega računa od 28. februarja t. l. je naslednje: prejeta vplačila 722,042.908 lir; izvršena vplačila 624,760.407 lir; obvezna plačila za dela v teku 47,046.586 lir s saldom 50 milijonov 235.915 lir.

KINO

VERDI. 16.30: «Mala princezinja», S. Temple.
CENTRALE. 17: «Warpath, bojna steza», E. O'Brien
MODERNO. 17: «Okinawa», R. Widmark.
VITTORIA. 17: «Proti vsem zastavam» E. Flynn in M. O'Hara.

ZADNJA POROČILA

SAMOSTOJNE AMERIŠKE PETROLEJSKE DRUŽBE bodo kupovale podržavljeni iranski petrolej?

Nakupi družb SUPOR in EPIM se bodo povečali Izjavi predstavnika SUPOR in predsednika EPIM

WASHINGTON, 19. — Samostojne ameriške petrolejske družbe, ki niso sestavni del največjih industrijskih kompleksov, vezanih na mednarodne sporazume, so sporočile departmaju za trgovino svojo namero, da bodo pričele kupovati podržavljeni iranski petrolej. Državnemu departmaju so sporočile povečano delavnost italijanskih družb, ki kupujejo iranski petrolej. Njim sedaj lahko sledijo petrolejske družbe drugih evropskih držav in tako škodujejo stališču ameriških družb. Znano je namreč, da je ameriška vlada že pred meseci pooblastila ameriške družbe, naj tvegajo nakupovanje iranskega petroleja, vendar je vlada podvzela korake, da ne bi škodovali rešitvi še vedno nerešenega spora med iransko vlado in britansko petrolejsko družbo AIOC.

Nakupi italijanskih petrolejskih družb SUPOR in EPIM, ki sta pričeli kupovati iranski petrolej, se bodo v bodoče še bolj množili. Predstavnik SUPOR v Iranu Hossein Banki je sporočil, naj bi generalni ravnatelj družbe Mortillaro ob zadnjem povratku v Italijo poslal po iranski petrolej 4 petrolejske ladje z zmogljivostjo 40.000 ton. Predsednik EPIM grof Ettore della Zonca pa je dejal, da si je s sporazumom zagotovil nakup 2 milijonov ton petroleja na leto za prihodnjih 10 let.

Nesreča ameriškega bombnika

ST. JOHNS (Nova zemlja), 19. — Ameriški bombnik B-34 je včeraj strmoglavil ob severovzhodni obali Nove zemlje. Na letalu je bilo 18 oseb. Doslej so našli 7 trupel. Skupina oficirjev ameriškega letalstva je odšla na kraj nesreče.

Anglija dovolila poljskemu letalcu zavetišče

LONDON, 19. — Izve se, da so britanske oblasti dovolile letalcu Franciszku Gareckemu, ki je s sovjetskim letalom «Mig 15» pribežal na Dansko, zavetišče. Sprejeli so ga kot poljskega begunca. Iz navadno dobro obveščenih krogov poročajo, naj bi poljski letalec že prispel v Veliko Britanijo.

Londonski časopis «Daily Express» piše, da ima Garecki številne in dragocene podatke o organizaciji, vežbanju in moči kominformističnih letalskih sil. Izvedenci so po pregledu letala izjavili, da je «Mig 15» zelo okreten in da lahko doseže hitrost 1.200 km na uro. Nekateri menijo, da je letalo hitrejše od ameriškega letala «Sabre», vendar pa je njegov akcijski radij zelo omejen.

Poljski minister je sporočil, da bodo letalo ta teden po morju pripeljali na Poljsko. Neki poljski kapetan bo danes ali jutri prišel na Dansko na razgovore, da odpelje letalo. Na vprašanje, kaj misli o pobeglem letalcu, je minister dejal, da «bo nedvomno odšel v Ameriko in da ga je podkupil ameriški denar».

Clark v Saigonu

SAIGON, 19. — Poveljnik oboroženih sil OZN na Daljnem vzhodu general Clark je danes priletel v spremstvu sedmih oficirjev svojega glavnega štaba v Saigon. Semkaj je prišel tudi francoski veleposlanik v Tokiu Dejean, ki bo generala Clarka spremljal na obisku v Indokini.

PO OBJAVI PICASSOJEVE SLIKE STALINA

Aragon šel v Kanoso

Zahvalil se je kominformistom, da so mu pokazali „pravo pot"

PARIZ, 19. — Ravnatelj francoskega kominformističnega tednika «Les Lettres francaisses» pesnik Louis Aragon, ki je v svojem časopisu dovolil objavo Picassojeve slike Stalina, ki je močno užalila voditelje francoskega kominformizma in samega sovjetskega veleposlanika v Parizu Aleksenja Pavlova, je objavil v francoskem kominformističnem glasilu «Humenité» pod naslovom čez tri stolpce članek, v katerem je priznal svojo krivdo.

Aragon se je zahvalil kominformistom, da so mu pokazali pravo pot. Dejal je: «Poštenost mi veleva, da pokažem bralcem mojega lista sporočilo partijskega tajništva. Popolnoma sem prepričan v njegove izjave in se zahvaljujem vodstvu, da jih je izrazilo v taki obliki».

V «Humaniteju» pa je Aragon zapisal, da «je bila kominformistična partija kriva, da se ni z vsemi silami borila proti resničnim sovražnikom komunistične kulture, kot je anarhizem, primitivizem in odločno nepolitični umetnosti. Francoski umetniki so neumno razdeljeni med buržoazno malomeščansko miselnostjo in živ primer svobodnih ljudi. Največja napaka za komunističnega umetnika je, ako ne vidi poučnega sovjetskega vzgleda in izkušenj Stalinove znanosti, ki je edina zmožna združiti s teorijo in prakso vrednote neskončne človečanske dediščine».

Anketa v ZDA o pomanjkljivostih v obrambi

WASHINGTON, 19. — Ameriški senat je odobril 167 tisoč dolarjev za anketo o pomanjkanju streliva in drugih potreb za obrambo Združenih držav.

PARIZ, 18. — Jugoslovanski veleposlanik v Pariu Serdjan Prica je priredil danes svečano kosilo na čast oficirjev JLA, ki so na prijateljskem obisku pri francoski armadi. Kosila so se udeležili tudi številni visoki častniki francoske armade.

BEOGRAD, 18. — Jugoslovansko državno tajništvo za zunanje zadeve je izročilo danes bolgarskemu poslaništvu v Beogradu noto, v kateri protestira zaradi 59 obmejnih incidentov, ki so jih izzvali bolgarski obmejni organi na jugoslovanski meji. Te incidente so bolgarski organi izzvali med 1. novembrom 1952 in 1. februarjem 1953.

ŠPORTNI DNEVNIK

KAKOR LANI MILAN - SAN REMO

PETRUCCI IN MINARDI TUDI LETOS PRVI IN DRUGI

Zmagovalec je postavil tudi nov rekord proge

SAN REMO, 19. — Na današnji 44. dirki med Milanom in San Remom se je mladi Petrucci uvrstil med tiste redke dirkače, ki so na tej tradicionalni dirki ponovno zmagali. Poleg njega pa se je na drugo mesto plasiral Minardi, ki je že prejšnjo sezono pokazal, da se bo tudi o njem še mnogo govorilo in pisalo. Dan prej je Minardi še skromno izjavil, da bi bil kar zadovoljen, če bi se tako plasiral kot lani. In zgodilo se je prav tako kot lani, ko je bil drugi in je bil pred njim samo — kot letos — Petrucci. Zdi se, da bodo v letošnji sezoni mlajši že kar odločilno posegli v dogodke na področju kolesarskega športa.

Zmaga Loretta Petruccija ni nikako presenečenje, saj so mnogi med samimi tekmovalci napovedovali kot zelo možno njegovo zmago. Kdor ga je videl na nedeljski dirki Milan-Turin, mu ni bilo težko postavljati take napovedi. Dirka sama na sebi ne nudi tekmovalcem nikakih težav; nekoliko dolga je, vodi pa po najlepših asfaltiranih cestah brez posebnih vzpetin. Tu in tam so posamezni dirkači za nekaj časa pobegnili, pa so jih drugi zopet kmalu dohiteli. Tako je tudi na cilj prišla manjša skupinica, v kateri se je znal Petrucci uveljaviti toliko, da je vsaj za malenkost pred Minardijem šel skozi cilj. Bil je pravzaprav od svojega moštva (Bianchi) sam in ž njim so bili še trije Belgijci in poleg Minardija še Defilipis (oba Legnano). Francoza Robic in Walkoviak sta šla skozi cilj po 21 sekundah, Coppi in večja skupina pa so zaostali za eno minuto.

Kar dela Petruccijevo zmago še pomembnejšo, pa je tudi nov rekord, ki ga je postavil na tej progi in ki je skoraj cel kilometer boljši od Coppijevega iz l. 1949, ki se je zdel nezrušljiv: 40.349 (stari rekord: 39.396).

Tekmovalci so prispeli na cilj takole:

1. Petrucci Loretto (Bianchi) v 6.59'20", 2. Minardi Giuseppe (Legnano), 3. Ollivier Valere (Belg.), 4. Derijche Germ (Belg.), 5. Defilippis Nino (Legnano), 6. Impanis R. (Belg.) (vsi isti čas), 7. Robic (Fr.) v 6.59'41", 8. Walkoviak, 9. Coppi v 7.00'25", 10. Kubler, 11. Steenbergen, nato Maggini, Dupont, Pettinati, Keteeler, Chapatte, Geminiani, Barozzi, Bartalini, Ciancola, Isotti, Martini, Padovan, Rossello Vincenzo in Vittorio, Sartini, Scudellaro, Soldani, Van Est, Coletto, itd.

Ker šteje ta tekma tudi za prvenstvo «Desgrange - Colombo», so tekmovalci ocenjeni s točkami takole:

Petrucci 20 točk, Minardi 17, Ollivier 15, Derijcke 13, Defilippis 11, Impanis 10, Robic 9, Walkoviak 8, Coppi 7, Kubler 6, Van Steenbergen 5, Maggini 4, Dupont 3, Pettinati 2, Keteleer 1.

Med državami je na prvem mestu Italija z 59 točkami, sledi Belgija s 44, Francija z 29 in Švica s 6.

LORETTO PETRUCCI

Partizan junija v Braziliji?

RIO DE JANEIRO, 19. — Prvi sekretar brazilske zveze športov Manuel Fuetado de Oliveira bo prihodnjo soboto odpotoval v Evropo, da se prične pogajati s štirimi evropskimi nogometnimi klubi za udeležbo na mednarodnem turnirju, ki bo v Braziliji v prihodnjem juniju. Brazilski delegat bo stopil v stik s klubi Hibernians (Škotska), Sporting (Portugalska), Inter ali Milan (It.), Barcellona (Span.) in Partizan (Jugoslavija).

Belgija - Turčija 3:2

ISTAMBUL, 19. — Na mednarodnem turnirju vojaških nogometnih reprezentanc je Belgija premagala Turčijo s 3:2.

* * *

BARCELLONA, 19. — V današnji mednarodni nogometni tekmi med Španijo in Belgijo so zmagali Španci s 3:1.

* * *

FREIBURG, 19. — Smučarska sezona se bo v Nemčiji zaključila z mednarodno tekmo v smučarskih skokih na pobočju Feldberga, ki se je bodo udeležili razen domačih še avstrijski, jugoslovanski švicarski in italijanski skakalci. Rekord skakalnice v Feldbergu je l. 1949 postavil Nemec Seep Weiler s 86 m.

* * *

BENETKE, 19. — Zaostalo prvenstveno tekmo iz serije C med Venezio in Stabio sta odmenjena kluba odigrala danes, zmagala je Venezija z 1:0 (0:0).

Včerajšnje nogometne tekme

Včerajšnji praznik so mnogo nogometna moštva izkoristila za prijateljske tekme, ki so v glavnem služile kot trening in za preizkušnjo tega ali onega igralca. V Rimu pa so imeli tudi mednarodno tekmo, in sicer so se med seboj pomerili rimski in pariški mestni strežniki; zmagali so Rimljani s 3:0 (3:0). Drugi rezultati: Padova je doma premagala Milan s 3:1; v Cremoni: Cremonese - Bern 5:2; v Piacenzi: Legnano - piačentska reprezentanca 3:0; v Mestre: Mestrina - Spal 3:0. V Sansepolcru pa so italijanski reprezentantje pošte, telegrafa in telefona premagali svoje luksemburške tovariše z 2:0 (2:0).

Košarkarski turnir v Čilu

SANTIAGO (Čile), 19. — Na turnirju za svetovno žensko košarkarsko prvenstvo je Francija zmagala nad Paragvayem z 58:27, Brazilija pa je premagala ZDA z 29:23. Stanje v finalnem tekmovanju je sedaj naslednje:

Francija	3	tek.	4 točke	144:105
Brazilija	3	»	4 »	106:108
ZDA	3	»	4 »	98:88
Čile	2	»	2 »	105:86
Argentina	3	»	2 »	102:112
Paragvay	2	»	0 »	—

PRED SVETOVNIM PRVENSTVOM V NAMIZNEM TENISU

ROMUNI končno izdali vizum Madžari pa ne

BEOGRAD, 19. — Ko je potekel skrajni rok, v katerem bi morali jugoslovanski namiznoteniški igralci dobiti romunske vbodne vizume in ko je prešla že vsaka možnost, da s rednimi prometnimi sredstvi pravočasno prispejo na zvezno svetovnega prvenstva v namiznem tenisu v Bukarešti, je romunsko poslaništvo v Beogradu ponudilo danes zjutraj jugoslovanski mizna noteniški zvezi Jugoslavije vizume za jugoslovanske tekmovalce. Ta ponudba je prišla po številnih brezuspešnih prizadevanjih jugoslovanske namiznoteniške zveze. S tem zavlačevanjem je hotelo romunsko poslaništvo praktično onemogočiti odhod jugoslovanskih tekmovalcev, ki spadajo po svojih današnji formi med favorite turnirja. Z izdajo vizumov v zadnjem trenutku pa se je poslaništvo otresti odgovornosti pred mednarodno namiznoteniško zvezo.

Jugoslovanski tekmovalci bi do na vsak način skušali prispeti še o pravem času v Bukarešto, pri čemer bodo potovali z vlakom preko Madžarske. Letalo prispe v Bukarešto ob 14. uri, ko bo otvoritev prvenstva.

V zadnjem trenutku so madžarske oblasti zavrnile tranzitni vizum.

BELLUNO, 19. — V veleslalomu za pokal Agnoli je zmagal moškimi zmagal Ivo Lacedelli (slede Michele Alverà, Mayschlechner itd.), med ženskami pa Maria Grazia Dalla Pozzavera.

* * *

DALLAS, 19. — Francoz Pierre Langlois (srednjetežka kategorija) je včeraj zvečer premagal Američana Bobby Dykesa po točkah v 10 krogih.

* * *

BARCELONA, 19. — V španska državna reprezentanca hoče eju na kotalkah je premagala belgijsko reprezentanco s 3:0 (1:0).

* * *

BILBAO, 19. — Belgijska košarkarska reprezentanca je premagala špansko košarkarsko s 50:48.

PAVIA, 19. — V prvenstveni tekmi so košarkarice Berninocchija premagale Pavio s 35:32 (16:14).

* * *

OSORON (Čile), 19. — Mehikanska ženska košarkarska reprezentanca je včeraj premagala Svico v tolažilni tekmi s 40:25. Peruška reprezentanca pa je premagala kubansko z 31:20.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI št. 6 III nad predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANČISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm. širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1 II Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo — Telefon številka 93-808 in 94-638 — Poštni

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700 celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 310 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Trg revolucije 19 tel. 20-009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 606 - T - 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska ID ZOZ Trst